

مرحوم غلمان آخوند

ناشری محمد فاتح الکریمی

is
BÜYÜK
BE
ATATÜ

Типография М.-Ф. Г. КАРИМОВА в Оренбурге.

۱۹۰۴ محمد فاتح بن غلمان کریموف مطبعہ سی - اورنبورغده.

Дозволено цензурою С.-Петербургъ, 29 Февраля 1904 года.

پاسنامه رخصت ویرللی سائکت پیتربورغده ۲۹ نچی فورالده ۱۹۰۴ سنه

BU
SEHIR
YESI
KITAPLIGI

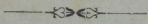
۱۹۰۲ نجی سنه ۶ نجی ایبونده، محترم پدرمز، غلمان بن ابراهیم
دار بقایه ارتحال ایدرک عائله سی ویز اولادی ایچون فوق الحد بیوک
مسرت و کدری موجب اولدی.

بزم کوزلر مزک یاشلی، کوکلر مزک غملی، اولدیغی شویله کدرلی
بر کونلر مزده، بر نیجه دوست و یقین لرمز، بزه تعزیه نامه لر کوندره رک
غم و کدر مزه اشتراکله، تسلی و بر دیلر. کافه سینه عن صمیم القلب تشکر
ایرز. هر برندن جناب حق راضی اولسون!

بو حیات فانیه یه مؤبد ا وداع، عالم ملکوتیه پرواز ایتیش اولان
بر روح حقنده، خالصانه و صمیمانه. یازلمش اولان بو مکتوبلر احباب
واقربا مزک مرحوم پدر حقنده اک صوک بر حسیات قلبیه لری، دیمک
اولدیغندن ضائع و پربیشان اولمه لرینه کوکلم راضی اولدی. کافه سنی
جیوب، بر دفتره یازدم و دفترک باش طرفنده مرحوم پدرک، صوک بر
یادکاری اولمق اوزره، وقت حیاتنده کندینک نسل و نسبی، ترجمه
حالی و مسلکی، حقنه کندی قلمیله یازمش اولدیغی، بر ایکی بندلرینی
و باشقهلر یازمش اولدیغی ایکی اوج مکتوبنی درج ایله کوچک بر رساله
شکلنه طبع ایدرک، یادکارا اقربا و احباب مزه هدیه ایدک چک اولدم.
باشقهلر ایچون حائز اهمیت دکل ایسه ده ککند یسنک اولاد
واقفادینه، اقربا هم احباب مزه بر یادکار اولور دیدم.

مرحومک اوغلی محمد فاتح الکریمی

اورن بورغ . ۱۹۰۳ سنه .

مرحوم پدرمز ، وقت حیاتندہ ، بر مجموعہ یہ کنڈی حقنک کنڈی قلمیلہ
بویلہ جہ یازوب قویہ شد ر :

[عینا نقل اولئیور]

تاریخ خصوصییہمز و سرکندشتمز

[اولاد واحفاد مزہ یادکار قالسون]

بن غلمان — ابراہیم اوغلی یم . ابراہیم بیومت اوغلی ، بیومت
عبدالکریم اوغلی ، عبدالکریم عبدالموئن اوغلی در .
بوعبدالموئن آدلی بابامز ۱۷۷۵ نیچی سنہ لردہ پتزا گو برناسدن ،
« صور » صوبی بویندہ اولان « واسیلی صورسکی » نام اوبز ددن صلحارار
گو برناس بوگولمہ اوبزدی تو بان چر شیلی نام قریہ بہ کلوب توطن
ایتہ شد ر . بو بابامز ک کل بکی وقت دہ بوگولمہ شہری یوف اولوب
قریہ لر بوغروصلانہ تابع و اور نیورغ گو برناسدن ہعدود ایش و پادشاہ
ایمپراطوریتسہ ۲ نیچی یکا ترینہ نک حکومت ایتمکدہ اولدیغی و پوغاچینی
نام یایق قزاغی نک حکومتہ قارشو باغی اولہرق چیقدیغی زمانلر ایتہ شد ر کہ
بو واقعہ عوام آرہ سنک « پوغاچ یاوی » دیہ مشہور در .
عبدالموئن بابامز ک کوچوب ک کیتدیگی یردہ قالمش نسل
ونسلمرزی بیلمیورز . فقط عبدالکریم بابامز ۱۱ یاشارنک ایکن
باباسی عبدالموئن ایلہ کلمش و پوغاچینی واقعہ لرنہ یاش اوغلان

اولدیغی ایچون تلمی ایدلماش اولدیغنی یومت بابامزدن ایشنهش ایدم .
۱۸۵۸ نجی یلده یومت بابامز وفات اولوب : ابراهیم ، عبد الاحسان
وعبدالرحیم اسمارنده اوچ اوغلی قالدی . ایشته بن اوشبو ابراهیم
بن یومت ایله فاطمه بنت رحمانقل دن ۸۴۱ نجی سنه ۱۸۵۸ نجی اوکتابرده
شول چرشیلی قریه سنده تولدایدوب ، شول سنه متریکه سینک ۸۸ نجی
نومرنک ثبت وقید ایدلماشم .

یومت بابامزدن قالمش اولان اوغللرک هر اوچسی شول چرشیلی
قریه سنک عمر کچروب معیشت ایندیلمر . کسب وکارلری ایگونجیلک
ویک جزئی صاتوجیلیق اولوب ، او قومق و یازمق بیلملر ایدی . آتامز
ابراهیم بن یومتدن دنبایه کلن بالالر ایچنده معمر قالانی فقط براوغل
(بن فقیر) ایله باشقه آنادن طوغمش عین الجمال نامک بر قز قدراشدر .
بن فقیرده ایسه - فضل الهی اولهرق - استعداد وقابلیت موجود
اولدیغنی شول چرشیلی قریه سنک امام اولان عبد القیوم حضرت مرحوم
کوروب تقدیر ایدرک ، کنج ویکی مدرس اولان ، اوغلی عبد الفتاح
حضرته آنکلاتدیغندن ، مشار الیه عبد الفتاح حضرت ، مدرسه یتشدرکنک
بنی آتامدن مخصوص صوروب برسنه تعلیم ایدلمگمه مساعده آلدی . بو
وقت یاشم اون آلتی ده ایدی دیبورلر .

ایکی اوچ سنه مدرسه یه دوام ایدوب او قومغه یازمغه اوگرنک کن
وصرف عربی ، عوامل ، ترکیب کبی علوم آلیه مقدمه لری بیلک کنسکره ،
استاذمز عبد الفتاح حضرت بنی آتامدن جبرا آلور درجه سنده طلب
ایدوب ، حتی ایش ایچون بنم اور نه خدمتی باللامق لازم کلورسه
آقچه سنی کندی ویره چکنی بیان ایدوب ، مدرسه یه دوام ایتمکلسکم ایچون
اجتهاده بولندی . بالآخره ، آتامز ابراهیم و بابامز یومت بو خصوصه
برمشاوره ایده رک : « بونی او قودوب خطا ایتدک ، اولکی سنه آلداندق ،
نه چاره ! بویله او قوغه دوام اینکچ بوبالا بزگه بولماز ایندی ، دیه

خواه ناخواه، عبدالفتاح حضرتك تكليفه راضى اولدیلر. اول وقت ارده علوم و معارفك اهميتى پك آرتقدير اولنيوروش!

شول صورتله چرشيلی آولنده، مرحوم عبدالفتاح حضرت مدرس سنه تحصيله دوام ايتدم، وشوقتك عرف و عادتتجه عمرم هم ضائع كچمدى، ساكردلرك اجتهادلى و ذكيلرندن معدود اولدم. توضیح، تاخيص، شمسبه، وقايه و هدايه لر مطالعه ايتمگه باشلادم.

۱۸۶۰ نجی سنه لرده چرشيلی مدرس سنه سندن چيقوب قزان گوبرناسی چيسنو پول شهرنده، شيخ محمد ذاکر افندی و هابوف حضرتارينك مدرس سنه واروب داخل اولدم. آتام بنی او قورغه و بيرديگينه باشده كچه بر آرزپشيمان اولمش كبی كورنمش ايسه ده او قوديفمى و بيل يگمی كورمگه باشلاديغنده زياده سيله سوينيوردی، و بنی كندی فكرمه حر قويدی، اختياری كنديمه و بردی، تحصيلم ايچون هيچ بر درلو ممانعت ايتمادی. او قومق، بيلمك، يورومك و كورمكى عين فائده سانادی. كنديسى هر نه قدر معارفدن محروم ايديسه ده اصل طبيعى عقلی صاغلام و قابل علاج بر آدم ايدى. هولى رحمت ايلسون!

والده مز، شول چرشيلی قريه سينه كورشى، مينليباي اوليتك رحمانقل نام بر آدمنگ قزيدر. واللام دغى كنديسى جاهل ايديسه ده بنم تحصيلم ايچون غايت سوينوب بو خصوصه جاننى فدا ايدمك درجه ده غيرت و اجتهاد ايتمگه و آتامنگ بنی او قودن طوقناتماوى خصوصنده سعی ايلمكده ايدى.

والده مز ۱۸۸۷ نجی سنه ده و آتامز ۱۸۹۳ نجی سنه ده وفات ايدوب هر ايكيسى مينليباي آولى مقبره سنه م فوندرلر. جناب حقك رحمتنده اولسون لر.

چيستو پول (چيستای) مدرس سنه يدى سنه تحصيلدن صوگره آولمزه قاينوب ۱۸۶۷ نجی سنه ۲۰ نجی او كتابرده شول اوزمزنك چرشيلی

آولمینه کورشی - کچوچا طی نام قریه دن ملا فخرالدین بن ملا سیفی
الدین حضرتلرینک قزی معصومه ایله تاهل ایتدم ووالده مک مسقط
رئسی اولان مینلیبای آولمینه امام وخطیب اوله رق ۱۸۷۰ نجی سنه
۹ نجی مایده حکومت طرفندن الیمه اوکاز ویرلدی .

مینلیبای آولی کوچوک ، فقیر وپک ظلمتلی بر قریه ایدی .
اهل محله فی تشویقی وترغیب ایله ، کوزل بر مسجد بناسنه موفق اولدی
ایسه ده ، جمال الدین بن سعد الدین نام مؤذنمک تدبیرسزاسکی سببیله ،
بر سنه ایچنده مسجدن یانغین قزاسینه دوچار اولدی . ایکی سنه
کچد کده ، بیک بلا ایله ینه کوزل وکنیش بر مسجد بنا ایلادک . همده
اوشبو قریه مزده کوچوک بر مدرسه آچوب ، اون آلتی سنه لر قدر
بالالر اوقوتوق ایله مشغول اولدم ایسه ده ، بر طرفدن کنیمک فقر
وضرورتیم ، ایکنجی طرفدن شا کردلرک اسکیدن بیرو یرلشوب قالمش
اولان اجتهادسزلق و نظامسزلق لری ، اوچونجی جهندن ویاکده ده اک
باشلیجه سی کنیمک اصول تعلیم و تربیه اطفال قواعدندن خبرسزاسگم
سببلر ایله ، شا کردلرمده چوق ترقی کورلمدی و اوقوق یازمق درجه سنندن
زیاده یه واره آلمدیلر . شایان تأسف اولان بومالی کوروب ، مکتبدن
وبالالر اوقوتودن وازکچدم . بونی بستمون بر اقدم ، چونکه کندمه
بی حضور ایدم ، بالالرکده وقت و عمرلری ضائع اولمقک ایدی ، هپمزده
قورتیلهم دیدم . دیدم ، اما بوایشه کولم راضی اولمدی ، وجداتم
طرفندن قاطی و آچی مؤأخذه ایدیلوب ، روح معذب اولمغه باشلادی .
چونکه ، بن وبنم کبیلرک هر بری بویله عطالتک بولونسلر ابنای جنسوز
واولاد ماتمک دائمی بر ظامنه قالمه لری لازم کلمچکندن قلبا آزرده
اوله رق ، چوق درلو افکاره طالمقده و حالمه حیرته قالوب ، نه یاپمق لازم
کلدیکی حقده دوشونمگه باشلامش ایدم .

چوق کچمدی ، باغچه سرایلی محترم اسماعیل میرزا غصبرینسکی

« ترجمان » غزیتہ سی نشرینہ و بڑھ مجھول اولان اور ویا و روسیہ عالمہ
کو چک اولسده بر ترزه آچوب مدنیت و معارف ضیاس ایلہ ، عصر لردن
بیرو قپانوب قالمش اولان فکر لرمزی تنویره باشلادی : « ملنمز جهالت
وظلمتده در ، علوم و معارفه پک محتاج ، کبار لرمز و علما نام آلمش لرمز
اموال عالمدن بی خبر و لزومی در جهده عاوم و معارفدن محروم اولوب راحت
راحت اویومقلردر ، مکتب و مدرسه لرمزده کی اصول تحصیللری اصلاح
لازمدر الخ ، دیه بزم اسکیدن بیرو مألوف اولدیغمز فکر لره باشقه فکر لره
یازمغه باشلادی ، بونلر بزه غریب طویولدی ، کندیمزک اسکی
فکر لرمزک خطا اولدیغنی بردنبره اعتراف اینمک آغراولدی . قائمده
و طبعده تقرر ایتمش اولان اسکی فکر و غفلت اویقوس سببیله غصپرینسکی
نک فکر لری بنم کندیمده مخالف کوریندی ، راضی اولمق ایستهدم .
کندیسیبله مکتوبلشمه یه باشلادق . بن - اسلامیت و دیانتی حقیقه محافظه
ایده رک فنون ، معارف و روسجه تحصیل ممکن دکل ، طرفنه کینتم . او
ایسه بالعکس اسلامیت و دیانتک بقا و ترقیسی آنجق فنون و معارف
سایه سنک ممکن اوله بیله جکنی و روسیه ده یشایان اهل اسلام ایچون
روسجه بیلیمک مطلق لازم ایدیکنی دعوا ایدیوردی .

مباشه مز خبلی اوزادی و بن بر قاج کره لر کندیسنه ، اولدیجه فاتنی
و آچی سوز لرله ، مکتوبلر یازوب کندی فکریمی مدافعه ده بولوندم .
بالاخره ، اوزم بالذات باغچه سرایه واروب غصپرینسکی نک کندیسیبله
کوریشه رک ، هر ایکیمز مقصد و فکر لرمزی آیرم آچیق و مفصل صورتده
ایضاح ایدیشدکن نصکره مسئله حل ایدلدی و هر ایکیمزک مقصودمز شول
بیچاره و جاهل ملتیمزک انسانیت ، مدنیت و معارف بولنه کبروب دنیا
و آخرت مسعود اولمسی ایدیکی ، آکلاشیلدی و بنم فکرک دوران ایندیکی
دائرة نک دخی پک طار ایدیکی معلوم اوله رق و شول وقتدن اعتبارا ،
فوت ایدلش فرصت لر ایچون تأسف ایدوب ، هیچ اولمازسه بوندن

صوكره الدن كلديكى قدر تعليم و تعام يولنى تسهيله و معارف يولنه كبرهك ايچون تشويق و ترغيبه باشلادم .

محمد اولسون ، بوگولمه اويزدنده يوز اوتوز آلتى قريه نك آخوندى اولديغم حالدا ، علوم و معارف يولنه كبره رك ترقى و تكمل ايتمهك لزومنى پك چوقلره اعلام و افهام ايتدم و علما نامى آلمش پك چوق اسكى قفاليبلر طرفندن دوچار موآغنده اولدم ايسه ده ، اون سنه قدر ترقى طرفنه سوق ايتديكمك نتيجه سى اوله رق افكاريمك پك چوق اثر ايتديكى ميدانه چيقتى .

ايشته ، شويله كندى طرفه زده افكار قديمه نك مغلوبيت طرفنه ميل ايتمهك باشلاديغى بر زمانده ، اوتوز سنه امامت ايتديكم مينليباي قريه سندين ، بتون عائله مزله كوچوب اورنבורغ كيتمك و امامتى ترك ايتمهك فكرينه دوشدم .

۱۸۹۹ نجى سنه ايبون آينده ، اماملق و آخوندلق او كازينى حكومه قايتماروب استعفا ايدرهك ، ينه شول سنه ۲۱ نجى ايبونده عائله مزله اورنبورغ شهرينه كلوب ، اولدن ساتوب آلمش اولديغمز . كندى خانهمزه داخل اولدى . مولاي معال توفيق هدايت ، بخت و سعادتلر نصيب ايلسون ! آمين .

بوگولمه اويزدنده مينليباي اولنده وجوده كلوب ، صاغ قالان اولادمزدن : محمد فاتح ، محمد عارف ، محمد كامل ناملرنده اوچ اوغلمز و فاضله ، عاصمه ، ذاكره ناملرنده اوچ قوزم واردر . فقط الوغ قوزم فاضله خانم ، مينليباي اولنده و قتمزده كياوكه ويرلمش اولديغندن اورنبورغه بزم ايله برابر كلى . كياومز - بوگولمه اويزدنك « ايق » نهري بوينده اوز يرلرنده طوروجى عبدالرؤف بن عبدالقيوم ملوكندى . ايشته شو صورتله : زوج زوجه ، بش نفر اولادمزله ، هپمزيدى نفردن عبارت ، بر عائله اوله رق ۱۸۹۹ نجى سنه ده اورنبورغلى اولدى .

فاملیامز کریموفدر. پنزا طرفندن، ۱۱ یاشارنده وقتنده هجرت
ایدوب، چرشمیلی قریه سنه یرلشهش اولان، عبدالکریم بابامزه نسبت
اولنسهقی ایکن دیه، عریضه ایله بالذات ایمپراطور اعظم اوچنچی
آلکساندر حضرتلرینک کانسیلاریه سنه مراجعت ایتدیکنمه بناء ایکی
سنه دن زیاده تفتیش، نسل ونسبمز ونه سببمن انتسابه طالب اولدیغمز
ونه صورتله امرار معیشت ایتدیکنمز وقاج دانه اولادمز اولدیغی تحقیق
ایدیلد کد نصکره: «کریموف فاملیاسنده اولسونلر» دیه المزه بالذات
پادشاه حضرتلرینک کانسیلاریه سنن اوکاز ویرلوی. (۱۸۹۸ نجی
سنه ۱۸ نجی نوایبرده - ۳۲۲، ۷۹ نجی نومرده). ایشته اوشبو طریقه
فاملیامز رسما «کریموف» اولدی.

دیملک اولیورکه عبدالکریم نام باباهز پنزاده طوغوب، بوگولمه
اویزدنده چرشمیلی نام قریه ده بیومش، «بن فقیر ایسه، شول چرشمیلی
قریه سنده طوغوب، مینلیبای قریه سنده اوتوز سنه اهات و آخوندلق
ایتدیکن نصکره، زوجهم وبش نفر اولادم ایله اورنبورغه کوچدم.
(۱) باباهز عبدالکریمک دورت اوغلی اولوب: یومت، مساعن،
صالح، یهودا اسملرنده در.

(۲) یومتک اوچ اوغلی اولوب: ابراهیم، احسان، عبدالرحیم
اسملرنده در.

(۳) احسانک ایکی اوغلی اولوب: صدیق و شیخ الاسلام اسملرنده در.

(۴) عبدالرحیمک دورت اوغلی اولوب: عبدالرقیب، عبدالولی،
عبدالغنی، اصلگری اسملرنده در.

(۵) مساعنک آلتی اوغلی اولوب: میرسلیم، عبدالمصور، ولی الله،
عبیدالله، کمال الدین، عین الله در.

(۶) یهودانک ایکی اوغلی: جلال الدین و بهاء الدین در.
صالحک احمدجان و محمد شاه اسمنده کی هرایکی اوغلی وفاتدر.

حاضرند: مساعی اوغللاری میر سلیم، ولی الله، عبیدالله، هم ده
عین الله نك نسل ونسب لاری باقیدر. لکن بونلر کریموف
فامیلیاسنده دکلر لر.

« غلمان بن ابراهیم کریموف » .

ایشته، مرحوم پدرم زک کندی قلمبیله یازدیغی شیلر شونده تمام
اولدی. بونک آخرینه تاریخ فلان قوناماش ایسه ده، اورنبورغه
کوچوب کلوب یرلشدن نکره ۱۹۰۱ نجی یاخود ۱۹۰۲ نجی سنه ده
یازدیغی معلومدر. مرحومک ترجمهء عالی، ترتیب اوزرنده واروب
تمام اولسون ایچون، قالاننی کندیم یازوب اکمال اینمکی مناسب کوردم:

۲

شویله که ۱۸۹۹ نجی سنه ده، اورنبورغه کوچوب کلر کونکره،
پدر مرحوم بر دنبره بر ایسه ده کرشمندی. بوشهرده کی سودا و کسبلر
حقنده، باشده بر فکر حاصل ایدوب معلومات آلمق، و صوگره، مناسب
کوره جکی بر طریق معیشته داخل اولمق، ایستندی. بو وقت بن
معلم لر اوقوتدم، و موسقوه یه واروب، بر قیش بوغغالتبیریه اوقودم،
کوچک برادرلریمی، شو اورنبورغه کی، مسیغولر مدرسه سینه علوم
دینیه تحصیلنه باشلاتدیق. آره سی بر آز وقت لر کچدی، پدرمز
اورنبورغه آشلق آلوب صانمق، وجوارنده ایگون ساچدرمک، کبی
کسبلره باشلامش ایندیه ده، قلبی بونلره قانع دکل و بنم ایچون دخی

مناسب اوله جق برطریق معیشت نزلمکده ایدی . نهایت ۱۹۰۰ نجی
سنه ۲۷ نجی نویابرده اورنبورغده ، پدر مرحوم اسمنه ، بر مطبعه آچمهغه
عوفق اولتی . او وقته قدر بن موسقوده و پتر بورغده بعض بر
مطبعه لرده بولنهرق ، مطبعه چیلق حقنده بر فکر و معلومات استحصال
ایتمش ایدم . آچدیغمز مطبعه نك اداره سنی پدر مرحوم بگا تسلیم
ایندی و بنم کدیمه مناسب بر صنعت بولندی ایچون زیاده سیله
ممنون و مستریح اولدی .

کنه شو ۱۹۰۰ نجی سنه ده ، قزانلی احمد بای حسینوف ایله
برلمکده ، اورنبورغ یقیننده ، بر الما باغچه سی میدانه کیترمکه اتفاق
ایندیلر و ۱۹۰۱ نجی سنه یاز باشندن ایشه باشلانندی . مقاوله لرینه
بناء : باغچه ایچون لازم اولاجق آقچه احمد بایدن ، اداره و نظارت
پدردن و آلمنه جتی فائده مشترک اوله جق ایدیه ده باغچه نی یاصامقندن
اصل مقصد ، اورنبورغ طرفنده کی و خصوصا فارغالی ده کی برطاقم ایشسر
کوچسر مسلمان لره نمونه کوسنروب اوزلرینك صحرا لرنده الما باشقه
میوه لریتمش یکنی اثبات ایله آنلرینه بویله ایشلره تشویق ایشمک ایدی .
پدر مرحوم اورنبورغدن اون بش و پرست قدر بریده ، اورنبورغ
ایله فارغالی آره سنده و صاقمار یلغه سی بویفندک اوتوز دیستانده قی
بر آلوب ، خوالین اویزدندن بر باغچوان کیتردی و ۱۹۰۱ نجی سنه
یاز باشنده ، اوچ بیک توبدن زیاده الما آغاچی و بیک توبلاب قر و ژو وثیق ،
ویشنه ، قارغان و باشقه برطاقم فدان لر اوطورتدی . صاقمار صویبی بر
آز یراق اولدیغندن ، باغچه نك اورتیه سینه ۱۵ صاژین تیره نلکنده
برقویو قازردی . بش یوزرو بیله یه بخش بر نصوص آلدیروب شول
قویوغه قویوردی ، بتون باغچه نك اطرافنی قانال قازدیروب آبلاندردی ،
و باغچه نك ایچروسنه اوله موقتا کوچک بر آغاچ او یاصاندی ، صوکرده دن
بر طاش آمبار ، لاپاس لر و آستی طاش اوستی آغاچ ایکی قاتلی کینه بر او

بنا ایتمد بر وب ، اوستکی قاتیمک اورتیه سینه یازلی ایچون تخته دن بر بولمه
وبولمه نك اطرافنه هر یاقدن بالخون یاصادی . شول بالخون غه چیقوب
اطراف سیر ایدلد کده پک چوق یرلر وخصوصا جنوب طرفنده اورن بورغ
وشمال طرفنده قارغالی بلده لری آیرم آچیق کورینوب طور هقه در .
مرحوم پدر بو باغچه بی کمال محبتله باقوب ، ایشه کیرتمک ایچون
صوک درجه ده غیرت واجتهاد ایتمکده ایدی . قاریغور وصفوق دیمه دن ،
کندریسی هر وقت شونده بولونهرق ، خد متجیلر نی قاراب واکره دوپ
اشلتور وبعضا کندریسی بالطه ، کوره ک آلوب ، آغاچ توبلرینی قازور
ولازم کلن یرلرینی کيسار ، تیمزلر ویومشادر ایدی .
قویودن صو چقما یونجه عاجز ایتمدکندن ، بر نیچه مرتبه تکرار
قازدیروب تیره نلتمک لازم کلدی . قرق بش آرشون تیره نلکنده کی
طاریر قویوغه دوشوب قاراماغه ویاخود ناصوصنی توزه تمکه خد متجیلر
وقویوجیلر قورقوب طور دیغی وقتلرده ، پدر مرحوم کندریسی بلا تردد
دوشوب باقمش وایشلمشدر . خلاصه : بو ایش صوک مرتبه سومکده ،
هر تورلی اولن و آغاچ اولوقلری ساچوب ، باغچه بی یوله قویمق
ایچون ، کیچه وکوندز دوشونمکده ایدی .

بر وقت ، پدر مرحوم احمد بای حسینوفه : « آقچه وغیرت چوق
صرف اولنیور ، لکن نتیجه سی نه اولور ، بیلمم » دیه مکتوب یازدغنده ،
احمد بای اکتا قارشو : یوقسه غیرتکمی بیتمکه باشلادی ؟ اگر غیرتک
بیتسه بنم یانمه کلده غیرت آل ، ایشکنده دوام آیت ، نوره سی کوریله
چکینه قانع اول « دیه جواب یازدی . شو جوابه قارشو پدر دخی :
« باغچه بی باقمق ایچون ، بنده غیرت اصلا بیته جک دکدر ، باغچه بی پک
سویبورم ، حتی وفاتمدن صوک کندی بی شو باغچه نك ایچنده دفن
ایتمکی ، عائله مه وصیت ایده جکم » دیه یازمشدر .
ایشته ، شول صورتله بن طبعه ده وپدرمزده باغچه ایشلریله مشغول

اولدیغمز زمانده همشیره مز عاصمه خانم، قزاقده تیمورشاه افندی
صلاوییوف برداتله تأهل ایتدی، و برادرلرم عارف ایله کامل ۱۹۰۱نجی
سنه آوغوستده - مسینوفلر مدرسه سنن آلتوب - اورنبورگ ریالی
مکتبته ویرلدی لر، که حاضرندده شورایه دوام ایتمکه درلر .

بن اوتده بروده کزوب، یاخود تعلیم وتعلمده بولنه رق، هنوز
اولنماش ایدم، پدر مرحومکده اک برنجی آرزوس و مقصدی بنی
اولندرک ایدی، و بر کره یرلشدکن وایشه باشلادق نصرکه، بوده مشکل
دکل، بلکه تیزدن اولماسی مأمول وعتی مرحوم پدر کند یسی، شیمدی
رفیقه م بولنان، سیده خانم بنت محمد شاه نی طلب ایتمک ایچون والک سنه
ایلی کوندرهش ایسه ده بردرلوده جواب آله ماش ایدی .

ایشته تام شویله برزمافده، تقدیر ربانی هیچ خاطر وخیاله کلیمان
برطرزده جلوه ساز اولدی. ۱۹۰۲نجی سنه مای آیین آخزلرنده، قزاق
همشیره مز عاصمه خانم ایله کیاومز تیمورشاه افندی اورنبورغه، بزه قوناق غه
کل یلر. برنیچه کونلر کمال حضور وراحتله قونوشوب، کوریشوب و قتلر
کچیرلدی ونهایت، بتون عائله مزله برکنده، شول ایله باغچه سینه واروب
بر قاق کون صحرا ده بولنه رق تفرج ایتمکه قرار ویرلدی. آشامق، ایچمک
ایچون وباشقه لزوملی شیلر تام ایله حاضرلنوب، ۶نجی اییونده پنجشنبه
کون ایرته بران کیدیله جک اولدی. پدر مرحوم بنی دخی کند یلر ایله
برکنده آلوب کیتمک ایستدی ایسه ده، هوالر غایت اسسی اولدیغی
جهتله، آچیق هواده باشم آغردیغندن و بر طرفندنه باصمه خانه ده عجله
ایشلر اولدیغندن، بن ورماز ایدم، دیه مساعده آله رق. ایرته چایدن
صوک باصمه خانه یه کیتدم. آنلر حاضرلنوب، بر آزدن صوگره باغچه یه
کیده جک اولوب قالد یلر. آلوب وارمق ایچون کرکلی شیلر اولدیغندن
یورته آت لر حاضرلنا نجه یه قدر، پدر بازاره چیقمش، بازاردن قایتوشندن
باصمه خانه یه کیردی وبش اون دقیقه او طور وب بنمله قونوشدی، باصمه

خانه بی یابوب اولسه ده ، بنی ده باغچه یه برلسکه آلوب وارمق ایستدیکنی ،
بردها سویلدی . بن ینه اولسکی جوابی ویروب ، وارمق ایستمدیکمی
بیان ایتدم . اول اوه کیتدی وشوندن درمال آنلر هپسی برلسکه ،
اویله دن اوّل ساعت طوقزلرده ، باغچه یه کیتمشلر . ایشته پندر مرموی
اوشبو کوریشم ، حال حیاتنده صوڪ کوریشم ایمش .

بن هنوز باصمه خانه ده بولدم ، اوده هیچ کیمسه اولمادیغندن
اویله ییمکنی دخی باصمه خانه ده ییمم . اویله یه قدر هوا غایت اسسی
اولوب اویله دن صوڪ شمال غربی طرفنده آزغنه بولوت ظاهر اولدی ،
اورنבורغک پک جزئی برمقدارده یاغور یاغدی .

اویله دن صوڪ ساعت بش قرارلرده ، شول باغچه ده کی محمدلطیف
آدلی خده پیچمز آته بینوب کلرک ، باصمه خانه نک قپوسی توبنده طوقنادی .
آنی کوردیکم کی ، برش می وار ؟ دیه قارشو چیقتم . الیمه کوچک بر
کاغد ویردی ودیلنده : « باغچه ده بنم خاتونمه یاشین تیدی وشوندن
باشقه لرده هوشسز اولوب بیقلدیلر » دیدی . زاپیستقه یه کوز کزدردم .
کیمسه ده یورتوله طورغان کچکنه دفتردن یرتلوب آلهش برکاغد
پارچه سیننه قرانداش قلم ایله بویله یازلمش ایدی : « فاتح آبغلی ! دوقتور
آلوب تیزدن بونده کیل ، یاشین آتوونیک آتارزینمه سی تیدی ، نف
آوریلر ، تیزکیل . تیره شاه » .

بن دوقتورطابوب ، آت لر حاضرلتوب ، باغچه یه واروب یینچه یه
قدر ساعت یدی لر اولمش ایدی . نه ایسه واردق . لکن منظره پک
مدهش ایدی : خد متچی محمدلطیفک خاتونی خانه نک آستقی فاتنده وفات
ایتهش ، ینه شول آستقی فاتنده ، ایکنجی بوله ده والام ، کوچک
همشیره م وکوچک برادرم مضطرب اولوب یاتیورلردی . بن هنوز پدرك
نره ده اولدیغنی صورسه مده ، غالباً شدت تأثر ایله بکا دخی برفناقی
کلور قورقوسندن ، بردنبره کوستره ییلر . بز وارانچه یه قدر بو واقعه

فارغالی به دخی خبر ایدلهش اولدیغندن، اورادن، خر خلفه دولتباری افندی کلهش ایدی.

نهایت، پدرك یوقاری قانده اولدیغنی سویل کلمری کبی در حال اورایه آتیلدم. لکن ایواه! بوراده منظره ده ز یاده مهش ایدی. خانه نك اورته سینه اوزادیلوب باتیرلش اولان پدرك، نبض و حرکات تنفسیه لرینك منقطع اولدیغنی، دو قنور ایله مشاهه ایتدکد نصکره، یاش یرینه قان دو کوب آغلایه رق: «انا لله وانا الیه راجعون» دیمکدن باشقه چاره قالمادی.

صاغ قالان لره اوتیه برو علاجلر و یردکد نصکره، دو قنور اوزنورغه قایتوب کیندی، جانمزدن زیاده عزیز و صوک درجه ده مشفق و خیر خواه اولان بویله سوکیلی بر پدردن محروم اولوب آیریلان بز اولادی ایسه، کوزلر مذك یاشی بیتنجه یه قدر آغلاشق.

باغچه مذك جنوب طرفنده بیوک ویاپه یالکیز بر آغاچ وارد. پدیره صاغ و قننده، کرك بکا و کرك والده مه وسائر قرداشلریمه شول آغاچی کوستروب: «شول آغاچک توبینمی مقبره یاصارغه کرك» و فاتمزدن صوک اوزمزی شونده دفن ایدر لر «دیه سویله شیدی. کیم بیلور»

عوامک دیدکی کبی، بلکه دیل تقدیره تبره نمشدر. وقت حیاتنده کندی آغزندن ایشیدلهش شوکی سوزلره بناء، بو واقعه نك ایرته سی، ۷ نجی اییونده جمعه کون بعد الجمعه، فارغالیدن کلهش بر چوق اماملر و سائر احباب ایله اوزنورغدن وارمش حاجی عبدالغنی بای حسینوف (شیهدی مرحوم در) و سائر بر چوق جماعت حضورنده، اوزنورغک کروان سرای جامعنده امام و آخوند داملاقانچ حضرت عین الدینوف طرفندن جنازه سی اوقوله رق، و شول آغاچک توبنده ماضرلنمش اولان مقبره دفن ایدیلوب، اعماری ایچون جاننی فدا ایتدیکی باغچه ده مجسم بر نشانه غیرت یرینه قائم اولدی. جناب حقک رحمت ابدیه سنده اولسون!

ایشته شو صورتله ، آلمش برسنه لك حیات بر ساعت ایچنده یوق اولدی ، بیتمز توکنمز غیرت لر ، حد سز حسابسز همیت لر و هر کس ایچون اولان خیر خواهلق لر بر کون ایچنده هو اولدی . نه یاپهالی ! عاجز اولدیغی شیلر حقنده متأثر اولوب آغلامدن باشقه ، بنده نك الله نه واردر !

یاشین تیو مسئله سینه کلنجه بو طریقجه در :

پدر مرموم او یله نمازی قیلدقن صاكره باغچه ده بر قدر گزمش ، ای شده کی خدمتچیلر یانینه واروب بعض امر لر ویرمش . صاكره صا قمار یلغه سی بوبینه واروب طهارت لنوب خانه یاننه کلمش ، اول آره ده کوکک بولوتلر کورینوب آز یچق باغهور طاه چیلری دوشمکه باشلامش اولدیغندن والد هم ایله همشیره م خانه نك آستقی قاتینه کرهش لر و پدر ایله کیاومز تیمر شاه اقتدیده یوقاری قاته چیقوب و خانه نك شرق طرفنده غی بالقوننه او طور روب سویلشه که باشلامش لر ، کوچك برادر م کامل ده پدرك یافنده و قوجاغنده بولونهش لر . محمد لطیفی نام خادمه نك خاتونی ایسه خانه نك آستقی قاتنده غرب طرفنده غی بر پوچه اغنه بولنیورمش . شول وقت یاشین یاشمئلاب خانه یه صاعقه اصابت اینمش و بالقونك تمامیله غرب طرفنده گی بر باغانا بویونچه کله رك آز یچق کویدر وب کومر لتوب و ایدهن آرقلی او توب آستقی قاتك شول طوغریک بولنان خدمتچی خاتوننه تیمش در . اول در حال وفات اینمش و شول صاعقه نك تأثیر ی ایله اوستکی قاتك بولنان پدر ، تیمر شاه افندی و برادر م کامل ، همک آستقی قاتده بولنان والد هم و همشیره م حال سز اولوب بیقلمش لر در . قزانده غی همشیره م عاصمه خانم اوزینك بالاسی ایله اوستکی قاتده کی بولمه نك ایچنده بولنیورمش ، آسکا تأثیر ایتمامش . اولا کیاومز تیمر شاه افندی آباغه

فالقوب باشقه لرینه یاردم ایتمک ایچون، بیلدیکی و اجراسی ممکن اولدیغی تدبیرلری همشیره م عاصمه خانم ایله برلکک اجرا ایتمشله سده پیر هوشینه کله مه مشدر، آتی بولمه نك ایچر وسینه کیرتوب یاتقردن صکره یوقاریک ذکر ایدهش زایبسه ایله خدمتچیمز محمد لطیفی بگا کوندر مشدر . پدرك کند یسنه صاعقه طوقانما مشدر . هیچ بر یزنده ذره قدر بر

اثری یوق ایدی . هم هوشسزلنمسیک بردنبره یعنی دفعة اولما مشدر . پدرك، صوك سوزی اوله رق : « لا اله الا الله محمد رسول الله سبحان الله » ديه گلهه^۲ توحید و شهادت او قودیغنی کباومز تیمورشاه افندی آیرم آچیق ایتمشدر . هر نه ایسه زیاده سیله قورقوسندن می یاخود قوه^۳ برقیه نك جریان ایدیکی مهل داخلنده قاله رق ، یاشینك الوغلی سببندن قوه^۴ بدنیه سینک مقاومت ایله آلماندنمی هوشسزلنمش و تیزدن تدبیر و چاره ایتمک ممکن اولما دیغندن ترك هیات ایتمشدر . یوقسه یاشین تیمهش و یاخود اثریله هوشسزلنمش اولان آدهی، تیزدن بر قازیلوب یالکن باشی غه اوستده قالدیر یلب هر طرفندن طوپراق ایله اورتولکده یاکه بر اوستنده یاتقرلوپده هر طرفندن طوپراق سالندرقته اعاده^۵ هیات ایتمک ممکن ایدیکی طب کتابلارنده منکور اولدیغی کبی بونک بالفعل واقع اولدیغی بر چوق تجربه لر ایله هم معلومدر .

والده مز و همشیره ایله برادر مز تیزدن هوش لرینه کلکیلر ، آتاره هیچ بر درلو ضرر طوقنماش ، تمامیه کسب عافیت ایدیبار . خان، مزك ، باغچه نك الك بوكسك یزنده بولندیغی و اورا یه ده سپر صاعقه (غروه و آتؤود) قوبلما دیغی - خانیهه صاعقه اصابت ایتمونک الك باشلیجه سبب لرننددر .

« وما تدری نفس ماذا تكسب غدا وما تدری نفس باى ارض توت » ، « اذ اجاء اجلوم لا يستأخرون ساعة ولا يستقدمون »

صدق الله العظيم

مرحوم پدرم از اوصاف و اخلاقی، تو باندۀ عینا یا زله جی اولان بر
چوق مکتوبلردن ته امیله آکلا شیله جق ایسه ده کندی طرفه منفه بر قاچ
سوز باز مه دن کچه میه جکم . چونکه فضیلت و معارف نامیله مالک اولدیغم
و تحصیل ایتدیکم نه و ارسه کافه سیده بو محترم پدرک علوه متی سایه سنه در .
کندیسی بر اول امامی و اولد قجه اسکی زمان آدمی اولدیغی حاله
اولغنی مدرسک شهادت نامه سی آلا نجه یه قدر مسلمان مدرسه لر نه علوم
اسلامیه و شرعیه اوقوتمق ، لزومی درجه سنه روسچه بیلدرمک ، آنک
اوز رینه ده موسقوه و پتر بورغله بوللاب سنه لرجه قاله رق بو غغالتیریه
و مطبعه جملق جهنلرینی تحصیل ایتدیرمک ، استانبوله کوندروب سنه لرجه
قاله رق ترکیجه فرانسه لسان لر و لزومی فن لر تعلیمه مساعده ایله
الندن کل بیکی قدر بو اغورده پاره صرف ایتمک ، برلین ، ویانه ،
بروکسل ، پاریز کبی اوروپا پایتختلرینه و مدنیتلی سائر مملکتلره
کیدیوب آیلرجه سیاحت ایله تزئید معلومات و توسیع افکار ایتمه سینه
مساعده و معاونت ایتمک و بالاخره استقامت و ناموس اوزرنه طریق
معیشت ده دوام ایده بیلیمک ایچون مطبعه آچوب بالفعل ایشه و خدمته
باشلاتمق ، ظن ایدرمکه ، بر پدر ایچون آز همت دکلدر و او پدر
کندی وظیفه ابو تنی بحق ایفا ایتمش صایلسه کرک در .

یالکز بنم ایچون دگل ، باشقه طوغانلرم ایچونده شویله ایدی .
کافه سینک تعلیم و تربیه جهنلرینه زیاده سیله اهمیت ویردی ، قز قرداشلریمه
دخی اولو اسلامجه اوقومق یازمق ، قواعد دینییه و ملییه بییلدردی ، حتی
کله چکن عینا نقل ایدیله چک ۱۳ نجی مکتوب بوکنا شاهد اوله بیلور . او وقت لر

فوق العاده غریب کوریله چکی و هر کس طرفندن تعییب و تخطئه
ایدیله چکی معلوم و محقق اولدیغی حالده امام وقتنده اولمزغه و اوز
یورطمزغه روس قزی بر معلمه کتیردوب، آنلره روسجه لسان او قوتدی،
تاریخ، جغرافیا و حسابدن لزومی درجهده خبردار ایتدی.

ایکی برادریمی کندی میاتنده، پریخودسکی و غورودسقوی
اوجیلشه لرده حاضرلندردکن و اسلامجه اعتقاد و قواعد دینییه بی بیلدردکن
صکره ریالی مکتبه و بردی. حالا اوراده او قیورلر.

بو حاللر اوروپا عالمنه نظرا غایت عادی و طبیعی حاللردن معدود
اولوب، هر پدرك وظیفه سی شویله ایدیکی معلوم ایسه ده بزم آریا
عالمه، مسلمان لرك احوالنه و خصوصاً روحانیلره نك درجه عرفان و افکارینه
واقف اولانلر نزدنده، بونلر خارق العاده حاللردند. بونلرک هر بری
او آدمک عالیجناب، مستقیم الافکار، حریت و همینپرور، بر قورمان
زمان اولدیغنی اثباته کافی دلیل لردند. بونلر شیمی تقدیر
ایدلمه زسه ده بروقت بیلنور و تقدیر ایدیلور.

بالکز کندی اولادی ایچون دکل، بلکه بنون ملت اولادی ایچون
شویله اولوب، هر برینک سلامت و سعادت حقیقه سویلمکدن،
یازمقن، لزومی وقتنده، لندن کلدیکی قدر آتجه صرف ایتمکدن
اصلاً چکنمز واک بیوک لذت و راحتیده باشقه لرینه ایی لک و خدمت
ایتمکدن طابار ایدی. حق سوزلی، طوغری فکری، وبلا استئنا
هر کس ایچون خیر خواه اولوب، دین و مذهب فرقنه باقمز، قوتی
یتدیکی قدر، هر کیمه ایی لک ایتمکه چالیشور. غایت صافی و خالص
بر مسلمان ایدی.

ریا، مدهنه و تملق نه در بیلمز، حق و طوغری سوزوی سویلمک
ایچون هیچ کیمدن قورقه ز و منفعت شخصییه ایچون هیچ کیمک خاطرینی

صایماز و هیج بروقتده بالان سویله مز ، مداهن ، مرائی ، ظاهر پرست
آدملری اصلا سومز ، نه قدر آغبر کلسه ده ، کند یسینه طوغری سوز
سویامش آدمی زیاده سیمله سوز ، وهر مسئله حقنه آچولانشمه دن
وتعصب یولنه کیرمه دن غایت اوزون اوزادی سویله شوب ، ملاحظه
و محاکمه ایتمکدن حظ ایدر ایدی .

کرك شریعت اسلامیة و مذاهب اجنبیه کنابلرینی و کرك ادبیات
چریده تالیفاتنی تحقیق و دقت ایله مطالعه ایتمکدن هر بری حقنه
پك آچیق و صافی فکری وار ایدی .

« بخش لقی نماز ایله گنه تمام اولمیور ، دهاپك چوق یخشیاقلر
واردرکه هر برینه نماز درجه سنده رعایت ایتمک لازمدر » ، « اول
هر درار اسبابه تشبث ایروب و ما کلا بدین تردوگوب ایشه باشلاملی ،
سوگره خیر دعا و توکل ایتملی ، آنلرك تأثیری اولسه شول وقتده
اولور » ، « تفسیرلرده یا خود سائر کتب شرعیه ده کی سوزلره باقوبده
مکبا کیتمه ملی ، محاکمه و ملاحظه ایتملی ، آنلری یازانلر معصوم
دکلر ، خطالری اوله بیلور ، کتب شرعیه دن صانالوب یورومکده اولان
کتیبار ایچنده یاندرقی لازم اولان لریده یوق دکلر » ، « مسلمان
خاتون لرینک بو درجه ده و بو صورتله مستور اولمه لری شریعت
ایجاباتندن دکل ، بلکه عرف و عادات تأثیراتندر ، بو صورتله مستوریتی
شریعت تکلیف ایتمیور ، لزومی حالنده کندی باشلرینه بازارلره
چیقوب کزمه لرینه و معاملات تجاریه و صنایعه ده بولونمه لرینه شریعت
مانع دکلر » ، « اسلامیت خاتون لرك حقوقنی کاملا تأمین ایتمه شدر » ،
« دین ظاهرده دکل ، قلبه در » کبی وسائر شوکا مشابه بو کونگی
کونده اکثر مسلمانلرك آکلایه مدقلری سوزلری سویلدیکی
ایچون ، اسلامینک فلسفه و روحندن زیاده ، ظاهرینه و قالبینه
خدمت ایدن ، و آنی ده اوز آرزولرینه کوره تعیین ایده رک

بالاخره چالمه ایله چاپانه، قومغان ایله چینگه حصر ایدوب قالارمش اولان، ادراك و عرفانن بی نصیب، محاکمه و تفکر دن محروم، بر فرقه هر وقت مرهوم پدرك علیهنده بولونهرق هیچ سویلنماش سوزلری ایشیدوب و سویلنمش اولانلرینه یوزدرلو مبالغه و خیالات ضم ایدوب و کندیلر نجه بیک درلو معنالر و یروب کندی وقت لرینی ضائع ایتمکدن و مسلمان لر آره سینه فننه صالحمقن کیر و طورمازلر ایدی .

بویله آدملر البته هر وقت و هر ملتده بولونه کلمشدر و پیک چوق وقت لر دخی بولونه بقدر . لکن بونلر دنیا و آخرت دن بی خبر و فضائل بشریه ایله ترقیات فکریه دن بی نصیب اولدقلرندن معنوردلر، خطابه غیر صالح درلر . اهل غیرت ایچون بونلره خطاب ایدوب اوغراشف و بونلرک عکس عمللریله مایوس اولمق اصلالایق و جائز دکلر . عبرتی طبیعتنن آملی ده متین اولملی ، اوزرینه چوپلر و صالاملر دوشمک ایله صونک آقمقن و کویکک ها و لاماسیله روزگارک اسمکدن طوقنادیغی وارمیدر ؟

پدر مرهوم علوم و معارفه پک محبتلی اولدیغندن، هر درلو کتاب و غزته ایچون آقچه بی ، و آنلری مطالعه ایچون وقتی قرغانماز ایدی . دقت ایله ادقور ، کوزلجه آکلار و اووقودییقی شیلرک دنیا و یا آخرت ایچون لازملی و فائده لی اولانلرینی باشقلرینه سویلمکدن هیچ ده یورولماز ایدی . مسجدده کی و عطلرنده و مجلسلرده کی سوزلرنده اهالی و عوام ایچون کرکلی شیلردن بحث ایدر و آنلریده هر کسک آکلایوب فائده لنه بیله چکی برطرزده سویلر ، دین و دنیا حقنده خبر و یورور ، منافع عویبه ، منافع ملیه و دینییه بی وقت ایلروده طوتوب هیچ وقتده منافع شخصییه و عرض نفسانی فاتشدرماز ، و عظ و نصیحتنی بر کره ایشیدنلری بر دها ایشتمکه مشناق ایدر ایدی .

پک تیزلک ایله جنته و یا جهنمه کیرتمک ، هیچ بر دلیله مستند

اولمادیغی مالده اولیا لر زمره سینه قید ایتمک، یا خود بدعت و کفره نسبت ایتمک کبی اسلامینده اولمایان ماللردن زیاده سیله اجتناب ایدوب اوکمی بزم قدرته زدن و علمه زدن خارج شیلری خالق کائنات حضرتلرینک اراده ربانیه سینه تفویض ایدر ایدی .

ممكن اولدیغی قدر، دینک فلسفه و روحنه و قوف ایله احکامنه رعایت، علوم و معارفه انتساب ایله تجارت و صنایعده ترقی یه خدمت، همچنین وعوم بنی بشره بلا تفریق خیر خواه اوله رق کافه سینک صاع و سعادتنی ایسته مک، فقرا و عاجزله بتون قلبی ایله شفقت و مرهمت ایتمک و مکتومتمک قوانین و نظاماتنه هر وقت اطاعت و انقیادده بولونمقی اک بیوک بر وظیفه بیلامک مرحوم پدرک اک بر نجی صفتلرندن ایدی .

حکومت مأمورلر ایله هر وقت خوش و دوست کچندی، حکومتک دائمی امنیتمنده بولوندی . حکومتک بر نظامنی یاغو بر امرینی جاهل و متعصب اهالی یه آنگلاده بیلمکدن عاجز قالان کندی طرفه زده کی مأمورلر پدره مراجعت ایدرلر و اوده اهالی یه اطرافلیجه سویلب و مثاللرله ایضاح ایدوب حکومتک مقصودی دائمی صورتده کندی تبعه سینک راحت و سعادتنی تائمین ایتمکدن عبارت اولدیغنه اقناع ایدر ایدی .

۱۸۹۶ نجی سنه تحریر نفوس (پیر بی بیس) وقتنک جاهل و بی خبر اولان بعض یرلرده کی عوام خلقی آره سینه درلو سوزلر دوشوب: حکومت بزم دینه زده تعرض ایتمک ایستیورمش، بزی خرسنیان ایتمک ایستیورمش فلان دیه بر طاقم بوش سوزلر و سفسطه ظن لر ایله خیاللتوب، مأمورلره مخالفت ایده جک اولدیلر . ایسته اوشبو وقت پدر مرحوم، کرک اهالی ایچون و کرک حکومت ایچون بیوک خدمت کوسترمشدر . کندی آخوندلغی داخلنده کی قریه لره بالنات واروب اماملرینی و معتبر آدملرینی کوروب حکومتک هیچ بر فئالف مقصدی اولدیغنی، پیر بی بیسن مقصدنه اولدیغنی،

یونین ضرر دکل بلسکه فائده لر مأمول اولدیغنی، ماءمورلر و حکومتک
یو کبی عمومی بر نظامنه اطاعت و انقیاد ایتمک شرعا و عقلا هر بر
مسلماننه لازم و واجب اولدیغنی، الله کوسترماسون، اگر مخالفت ایتمک
اولورلرسه کندیلری ایچون بیوک جزا و اسلامیت ایچون بیوک بر یوز
قاره سی اولدیغنی آکلاتمق ایچون وار قوتنی صرف ایتمشدن. وشو
نصیحتلری سایه سنده کندی آخوندلرکی داخلنده اولان یوز اوتوز
قدر آول خلقی پیری پیسه اصلا مخالفت ایتمه یوب ماءمورلره هر وجهه
سهولت و خدمت کوسترمشدر.

پدر مرحوم کوزلر نمن یا شلر دوگوب نصیحت ایندیکی حاله، آکلا اعتبار
ایتمه ایونجه، پیری پیسه مخالفت ایندی یا لکیز بر ایکی آدل اولمشدر که
بالاخره آنلرک اوزرینه سامارا کوبرناطوری عسکر کتیروب تر ببه
ایتمکه و لزومنه کوره جزا و یرمکه مجبور اولمشدر. باشقه قریه لرده کی
اهالینک مخالفت ایتمه ماری هقمنده، پدیرک نه درجه غیرت و خدمت
ایتمیکنی، ماءمورلر واسطه سیله آکلامش اولان کوبرناطور جنابلری
شو وقت پدیری کندی، یاننه چاغروب النی طوته رق تشکر ایتمش
و بر مقدرده مکافات نقدیه تعیین ایتمشدر.

شو وقت کوبرناطور پدردن: «نیچون مخالفت ایتمیورلر؟ قباح
کیمه در؟ اهالی نیک فکرینی بوز و جیلر وارمی؟ یوقسه ماءمورلر می فنا
حرکت ایتمیورلر؟ طوغر و سنی سویلیه کیز.» دیه صورده قده، پدیده آکلا
جوابا: «ؤاشه پریؤ و سخودینلستوا! قباح اهالی ده ده دگل، ماءورین ده ده
دگل، قباح یا لکیز جهالت ده در، بو اهالی جهالتدن قورتار امداقچه
بو یله تأسفلی حاللر اولمسی هر وقت ممکنر.» دیمش. پدیرک
بوسوزینه کوبرناطورک کیفی کلوب آفرین دیرک آرقه سنندن سومشدر.
حکومتک قوانین و نظاماته هر وقت صداقت و اطاعت، اوز قولی
آستنده اولانلره دائما شفقت و مرحمت ایله سلامت و سعادتلرینه حسن

خدمت کو ستردیگی ایچون ، پدر مرحوم متوفی ایہ پراطور اوچنچ
آلکسانبر طرفندن بو یونلق بیوک کوش میدال و شیمدیکن پادشاهم
ایہ پراطور ایکنچی نیقولای حضرتلری طرفندن ینہ بو یونلق ، بیوک
قطعه ده آلتون میدال لر ایله تلطیف بیورامشدر .

پتر بورغه جامع شریف بناس ایچون رخصت رسمیه آلتد قر نصکره ،
باشقه لر ینده شایان امثال بر معاونت دینیہ اولسون ایچون ، سامارا
کو برناسنده ، مینلیبای اولنده امام وقتنبه ، پدر مرحوم برسندہ اوز
آقچه سیله بر دیساتینه قاره بغدادی ساچوب شونک حاصلاتنی ، شول
پتر بورغ مسجدی فائده سینہ و بیره چک اولمشیدی ، لکن اول سنده
آشقلر اوگمادی ، حاصلاتی آز اولدی ، بناء علیہ شونی تکرار ایکی
ایکی دیساتینه ایوب ساچوب و آلتمش حاصلاتنی صدقه ایوب ،
صالحهتی مسجد حسابنه کوندردی .

یونی بوراده ذکر ایتمکدن مقصد : پدر مرحومک هر خصوصه
باشقه اره ده یول کورساته چک صورتده حرکت ایتمیکنی بیاندن عبارتدر .
اول خلقلری ایچون آقچه چغارب ویرمک آغبردر ، لکن دین
و ملت یولنه یاردم ایتمکہ دردی اولان اول موزیقلری ایچون ده ، اوزینک
یارتنی یا که چرک دیساتنه برینه ، اوز آتی ایله سوروب ایکی اوج
پوط آشف ساچمک جماعت لری ایله ، اوزلری شونی برکوننی اوروب ،
صوغوب حاصل اولمش فائده سنی مکتب و مدرسه یا که مسجد کبی
دین یولنه تصدق ایتمک آغر دکلد .

نکاح ، طلاق و متریقہ ایشلری ایچون اوللرده غی ملارک کرب
وقته نزاع و فسادده بولندقلر ینہ جانی آجبهرق شونلرک بر چاره سینہ
باقوب ماللرینی اصلاح ایتمک و آره لرنده دائما وقوعه کلمه کده
اولان نزاعلره میدان ویراممک خصوصندہ کندی فکر یله بر نیچه
تدبیرلر دوزوب مثلا : بر محله ده کی ایکی ملانک و طبیفه لرینی

آبروب برینى نکاح ، طلاق و جنازه کبی محلہ ایشلری ایله وایکتیجیسنی
تعلیم تدریس ایشلریله مشغول ایتمک و سائر برطاقم خصوصلرده لایحهلر
یازوب ، لازم اولان یرارینه تقدیم ایندی ایسه ده نظر دفته آلنمیوب
قالدی . هر یکنی شیئه قارشو کلمک عادتى قانلرینه سگمش اولان بزم آزیا
اهالیس ، وخصوصا مسلمانلر ، آره سینه تیقظ واننباه فکرلری ادخال ایتمک
پک قولای دکلر ، بو خصوصه یالکیز کشیلر دکل ، بلکه حکومت لر
عاجز قالمده در .

مرحوم پدر کندیسى اسکی اصول و ترتیب ایله اون بش سنه قدر
شول مینلیبای اولندک مکتب طوتوب ، بالالار او قوتوب باقمش ایسه ده
توبانده کندی یاز ووندن کور یله جکی وجهله ، هیچ بر نتیجه چیقما یوب
کریک بالالار و کریک اوزی ایچون تضییع وقتدن عبارت اید کینه فانع اوله رف
بالالار او قوتوبی بسبتون براقمشدر ، اسکن شو قدر اهل اسلام اولادینک
او قومق یازمق ، اخلاق و دیانت او گره نمکن مرحوم قالمه اریشه و جوانی
راضی اولمدیغندن بالالری نصل اولسه ده یئکل ، تیز و فائده لی صورته
او قودوب بیلدرمک مسئله سیله مشغول اولمش و آره سی چوق گچمه دن
مملکنه زده اصول صوتیه ایله او قوتو ترتیبی میدانه چیقغندن شوکا
یابشرف صوک وقت لرده فکر و ذهننی اولاد ملتى تعلیم و تربیه یوانه
صرفی ایتمشدر .

کندیسى بالذات اوز اولم زده و کورش اوللرده ترتیب جدید ایله
مکتبلر آچمش و آچدرمش ، بونلرده او قومق ایچون پر و غراملر تنظیم
ایتمش ، نظامنامه لر دوزمش ، اینی معلملر تعیین ایدوب بونلره هر آى
معاش - ژالوانیه بیروب طورق لازم اید کینه اهالی بی اقناع ایتمش ،
قزلری او قومق و یازدرمق جائز دکل دیه قچقر و ب طور و جیلر موجود اولدیغی
بر زمانده مرحوم پدر کندى آچدردیغی مکتبلره صبى و صبیه لری
براسکک یور و دوب کافه سنى او قومغه یازمغه او کرتدرمش ، حساب تاریخ ،

جعفر افیادن معلومات ویردرمش، اخلاق و دیانت او کتر درمش و او شبو
طریقچه او قوتونک ضررلی دکل، بلکه پک چوق فائده لی ایدیکنی بوکنا
قارشو سویلیان آدم لرك دنیا و آخرتدن بی خبر و اهالی ایچون فائده
کشیلر و قویونلرك سوتنی صواب یوفنی قرقرلری حالده کندیلرینی
تربیه ایتمه اوچی و ایدک بیلماوچی کندوچیلر ایدیکنی اهالی یه بر درجه
آکلاتمغه موفق اولمشدر.

مرحوم پدر تصوفده طریقت نقشبندیه سالک نندن اولوب اک اول
چینستایده اوزینک استادی شیخ محمد ذاکر افندی حضرتارینک تربیه
معنویه لرنگ بولنمش، صکره ۱۸۸۱ نجی سنه ده، حج شریفه واردیغنه
داغستانلی شیخ خلیل افندی حضرتارینک تربیه سنده بولنمش، ارشاد
ومرید تربیه ایتمک ایچون پدرک کندیسنه هم مذکور شیخ خلیل افندی
طرفندن اجازت ویرلماش ایسه ده پدر او وظیفه یی در عهده ایتماش
و آره سنک یا شادیغی اهالینک سلامت و سعادتنه فکریله، لسانیمله و مالیمله
النندن کلدیکی قدر خدمت ایتمکی تصوف مسالکته کیروب شیخ لاق
ایتمکن بیک کره آرتق و عالی کورمشدر.

پدر مرحومک قوه قلمیه سید، کوزل ایدی. یوقاریده یازلمش
و توبانده دخی عینا یازیله جق اولان کندی عباره لری بوکنا شاهد در.
اصول صوتیه اوزرینه آچیلمش مکتب ابتدائی لرده بالالره او قوتومق
ایچون تورلی اثرلره مراجعتله اعتقاد، اخلاق، عملیات، تجوید، تاریخ،
جغرافیا و حسابک مسائل ابتدائی سنه دائر سوال و جواب طرزنگ غایت
آچیق لسان ترکی اوزره، صبی و صبیله لر آکلایه بیله جک صورتده ترتیب
ایتمش اولدیغی پک کوزل فقط غیره طبوع مجموعه سندن باشقه، دین
و تاریخه و خصوصاً کندی تاتار تاریخه عائد یازدیغی بعض تحقیقات
و تحقیقاتی و ارایسه ده رساله شکلده مرتب یازلمش اولمادیغندن نشر
ایتمک ایچون بر قدر ترتیب و تنظیمه محتاج در.

۴

بو رساله جکه خاتمه اولمق اوزره يادكارا پدر مرحومك بر ايكي مکتوبنی وکندينگ اصول صوتیه مکتبی آچمه سی حقنده يازوب قويمش اولديغی بر مقاله سنی و یوقاریده ذکر ایتدیکم ماده لره متعلق ، باشقه لر طرفندن کنیسنه يازلمش بعض بر مکتوبلری بوراده عینا درج ایدییورم .

اصول صوتیه مکتبی آچمه سی حقنده بر مجموعه کنارینه يازوب قويمش اولديغی مقاله سی :

۱۹۰۰ انجی یلک ، بن سامارا کوبرناسنده بوگولمه اویزدنک مینلیبای آولنده امام و آخوند غلمان کریموف — اینبای ملت زده کورلمش نادانلق وایشسزلاگه ، همیتسزلاک و غیرتسزلاگه زیاده سیله جانم صیقلوب اولاد وطنی و اینبای ملت ، ممکن اولدیغی درجه ده سهل طریق ایله ، اوقودوب يازدرمق ، عقاید و شریعتی لزومی قدر اوکره ده رک کسب و کاره سوق ایتمک ، یالقاولق ، اوغریلق و هر نوع اخلاقسزلق کبی آفات لردن قورتلاسه سینه ياردم ایتمک آرزو سیله صبیلردن عموما ایر و قز بالالرنی علوم اخرویه ایله برابر عالم دنویوه دن دخی آگاه و خبردار ایلمک مطلبی لازم اولدیغنی اعتراف و تصنیی ایتمش ایدم . بناً علیه وطنم و محل قرارم اولان مینلیبای قریه سنده ، سوز و نفوذم یورو یه چک

اولان بش اون آدمك بالاسنى آلوب، بزم روسيه اسلام لرى آره سنده
هنوز يياڭى ميدانه چىقمش اولان اصول صوتيه وترتيب جدير ايله
اوقودى جق اولسه مه، اك باشده اوز آولمىزه بالالارى جيوب اوقومغه
يارارق بوش بر خانه وشول ترتيب جديد ايله اوقويه جق بش
اون بالا طابا آلامم. بوڭا زياده سيله چانم آچيوب كورشى قريه مز
اولان چوپاي آولنه واره رق، صاحب ثروت بر ايكي آدمه مراجعتله،
اوقومغه اون بش قدر بالا، همده شونلرني جيوب تعليم اينمكه موافق بوش
بر خانه طابدم وشوان بش بالا ياننه اوزمئكده ايكي كوچك اوغلمنى
(هاضرنك اوزنبورغك ريبالننى مكتبده اوقومغك اولان عارف ايله كامل در)
قوشوب، مجموعى اون بدى بالايه بر معلم طوترم ومعلمك وظيفه سيني
بالا باشندن جيوب بيررگه كيرشتم. برسندده، غايت كوزل اوقومغه
ويازمغه او كرنديلر. ومحض شونلره اوقوتور ايچون ايمان اعتقاد،
تجويد، تاريخ، جغرافيا، حسابه دائر ترتيب اينديكم سؤال وجوابلى
رساله يى اوقومغه باشلاب برچوق معلومات كسب اينديار.
شومكتيك وشوندن صوك آچلمش اولان باشقه اصول صوتيه مکتبلرنك
دستور العمل طوتولمق ايچون احوال وزمانه واهالينك معيشتنه باقه رق
توبانده يازيله جق نظامنامه نى ترتيب ايندوب شونلره رعايت اينلامسنى
كئدى معرفتم ايله آچيلمش اولان مکتبلرك معلملرينه تنبيه ايندم.»

« غلامان كرىموف . »

[بو نظام نامه شمديك بورايه درج اينلمى. بلكه بر وقت نشر اينديلور]

۱۸۹۶ هجری سنه ده پیر پیس (تحریر نفوس) وقتنده مرحوم پدره
خطابا اورنورغ مفتیسی مرهتلو سلطانوفی حضرتلاری طرفندن یازلدهش
مکتوبک قویپه سی :

مفتی اهل اسلام الحاج محمد یار بن محمد شریف سلطانف الارنبوری
بیلده اوفا .

سعادتلو ملا غلمان آخوندغه وجهله احبابلرکزه سلام مسنون
تبلیغ ایده مز .

باز، شول اطرافده پره پیس حقنده خلق آره سنده بر قدر تشویش
وار ایهش . شونی هر نیچک بولسه ده باصدررغه طرشکز . یوق ایسه
آخری یامان اولور . بر قدر قریه لرنک فارشولرینه قاراب بو
پره پیس اوزینک وقتندن قالاقچ دگلدر . بونی حکومت اوزی بیله ،
واطاعت ایتدرونک روشنی هم کشیدن صوراماز ، بر ساعتده تمام
اید . لکن بزگه اهل اسلام بهالی وقدرلی طوره در . شونک ایچون
بر کوزده یغلاماسون ایدی دیو اجتهاد ایده مز . چونکه بو اش حقند
اهل اسلامنی هلاکندن صاقلامق ایچون اجتهاد ایتمک بزلرگه فرض
اولمشدر . شونک ایچون سزلر هم دقت ایدوب ، فتنه نی کینرمازگه
طرشکز ، همیشه نصیحت ایدیکز . براو آگلاماسه ایکنچی بریسی آکلار ،
اک آخونده الله تعالی حضورنده جواب آستنده قالاماز ، یعنی بز
ایتدوکده اما سوزمزی طوتمادیلر دیب ایتورمز دیو امید ایده مز .
والسلام .

امضا : مفتی اهل الاسلام الحاج الحرمین محمد یار سلطانوفی .

۱۸۹۶ سنه عمینوار .

پتر بورغه بنا اولتمه سی نیت ایدیلن جامع ایچون پدر مرحوم اعانه کوندردکی بعد نده ، پتر بورغ آخوندی حرمتلو عطاء الله افندی بایزیدوف جنابلرنن کندیسنه ارسال بیورلمش مکتوبک قوپیه سی :

سعادتلو ملا غلمان افندی حضرتلری !

جناب واهب العطایا فیض مطلق واجب الوجود باری تعالی یه تشکرلرمز ایله برابر سر ذات فاضلانه لر یگه وهم بارچه مهله اهل کوزه وخصوصا بوقدر همت قیلوب اخلاق حمیده اول ما وجب مثابه سنده اولان فضیلت اسلامیه نی مبداء تشکر قیلوب حرکت عاقلانه دن معدود بزم پتر بورغ جامعنه اعانه پاره سی طویلاب صدقه جاریه قیلوب یبارلمش بر یوزده اون یدی صوم آقچه نی وصول طابوب بارچه مسجود جماعتی برلن اصحاب اعانه ایچون هم ده سر ذات فاضلانه ایچون خدای عزوجل شأنه حضرت لرینه خبر دعالر قیلوب الله راضی اولسون دیو اوقوب قالدق .

شراسی شایان تشکر در که نادر المثل وکمال عقلدن ناشی -
قالغان پاره یه قاره بغدادی آلوب ینه بر امیدارغه براقه شسز . هر بر سنبله سی عدینه خدای عزوجل منک منک حسنات اضعافی قیلوب منک منک برکات روزی قیلغای ایردی آمین .

البنه روسیه ده براهم الهماتدندر - هم ده اک افضل الحبرات وهم ده شعائر دینیه دن بر اش بارمو ؟ دیه سؤال قیلنوب - بو پای تخت شاهانه شهیده علامت اسلامیه دن معدود بیت الله جامعدر ، و آنک اولونمه سیدر جوابی صادر اوله جغنده فهم و فراست اربابینه محفی دکدر . ومع هذا ضعیف ضعیف درجه ده قالوب اهم شیلره اعتبار سر نظر قیلوب بی کار اوفاتی تفک شیلره بی غیر موضعه اهمیت ویرمک برلن مشغولمز . اطرافی عالمن کلن انواع جنس ملتدن سیاحلر بو کبی پای تخننی

زیارتسز رجوع ایتمه کلرندن هم ده اسلام ایچون واسلامنک وجودن
مشاهده بعندنه - معبرگز فآنده در؟ دیو سوال اولاندقه حمرة الوجهه دن
امراق درجه سنده منک منک حچالت برلن ارسال رأس ایدوب باش
بوگوب فالامز . - موندن صوگ نیچک حقلری بولماس که روسیده مسلمان
یوق ایرکن مقوله سنی گب اورماقده لردر .

یازووگز راست هم صوابدر ، مفتی حضرتلری اماملره اشارت
قیلسه جمعه نمازی بعندنه تنبیه قیلوب تحریض قیلورغه بلا شک ولا
شبهه ، فقیر مهله او اسده اون اونبش روبله جیولاجقده شک وشبهه یوقدر .
آلتی ملکگه قریب روسیه ده امام واردر . های های - فایده باره جتی
وشوقدرده نه درجه مال جیولاجقده شبهه یوقدر . هم ، مفتی حضرتلرینک
بوطریقه اشارت ایقولری ، نظام وزاقون غه خلاف بولمازسه کراک ،
چونکه : بونده هیچ کمگه جبر وتکلیف یوقدر ، بلسکه بریول کورساتودن
عبارتدر . انشاءالله ، بروقت سعادت کله چکدرکه بو فکر میدان غه
قویولاجقده راهیدی ایله ، کندولرمزی تسلی قیلماقده من . (قد فتح الباب
ووضع الطریف) دینلیدیکی کبی ، انشاءالله آچیف ایشوککه کشی
کره در . سزله کبی هم غیرت اربابی ملاحظه گه آلسه لر ، آقرون
آقرون بولورده وقت ماده وجودکه کلوب ، سزله وبزله ایچون بر
یادکار اولوب ، الی یوم التناد صدقه جاریه فالاجقدر .
اوشبو مکتوبله برابر ، یبارامش صدقه جاریه لرگزک عوضنه ۸۶ نجی
نومر ولی کفیطانسه ، جنابلرگز یوللاندی .
والسلام علی من اتبع الهدی .

۱۶ نجی اییون ۱۸۹۲ نجی سنه . سانکت پیتربورغ .

داع ومستدع پیتربورغ غراژدانسکی آخوند

عطاالله بایزیتفی .

آستراخان جمعیت خیریه سندن پدر مرحومه گلش بر مکتوبك قوپیه سی:

ПОПЕЧИТЕЛЬНОСТЬ

О БѢДНЫХЪ ТАТАРАХЪ

г. Астрахани.

باسمه تعالی

حاجطرخان شهرنده اسلام جمعیت خیریه سندن .

فضیلتلو وسعادتلو خادم الملة معارفپرور غلمان آخوند حضرت
جنابلرینه چوق دعا وسلام بعدنده « المؤمنون کر جل واحد ان اشتکی
عینه اشتکی کله وان اشتکی رأسه اشتکی کله » ودخی « المؤمن للمؤمن
کالبنیان یشد بعضه بعضا » حدیث شریفلرینک مقتضاسیچہ ، طرف دیشرف
لرکزدن جمعیت خیریه مزگه یبارامش صدقہکوز (اعانهکوز) واصل اولوب ،
التفائلرکزدن کوب مسرور اولدق . باریک الله ، افندم ، « تعاونوا علی
البر والتقوی ولا تعاونوا علی الائم والعدوان » آیه کریمه سینک
موجیبجه ، بخشیلق قایک اولسه اولسون اسلام برمله غراء ، واول دینک
اولانلرک هر قایوسینه « انما المؤمنون اخوة » آیه جلیله سینک مفادجه ،
قرداشلر اولدقمزدن سز حرمتلورلرک بوکون بزلره قیلدقکوز یاردمدن
دنیاالجه مسرور اولوب ، جمعیت خیریه نک بارچه اعضالری عندنده
حسن قبول ایله تشکر قیلدقلرینه جنابلرکزه « اداره » بومکتوبله خبردار
ایتمیه مباشرت قیلدی . حق سبحانه وتعالی بارچه مسلمان قرداشلریمزه

يكدل ومحبت وصداقت بخش قبلوب دارين مقاصد خير به لرمزه واصل
وسزنگ كيبى خادم الملة آخوند حضرتلرمزى كوب ايلماي ايدى ديو دءا
ايله ختم كلام ايدرز. والسلام.

۱۸۹۷ نجى سنه . ماى ۱۹ .

امضالره: پريد سبد ايتيل (رئيس اداره) اسحاق اسكندرروف .
كارناچى (خزينه دار) ابراهيم نوغايوف .
چلينار (اعضالر) عبدالرهمن بن اسماعيل بن عمر . موسى باريف ،
ديلوپرو ويزو اديتل (اشلى اعضا) مجيب الله بن عمر .

۱۸۹۸ - ۱۸۹۹ نجى سنه لرده ، روسيه نك بعض بر جهنلر نده
اولديغى كيبى سامارا ولايتنده وخصوصا پدر مرحومك اقامت ايتديكى
بوگولمه اويزدنده دى آچلق اولوب فقير خلق لر چوق زهمت
چكەشلردر . شو وقت پدر مرحوم كرك اماملره وكرك فقير اهالى به مادي
ياردم كورساتمك خصوصنده پك چوق غيرت ده بولتمشدر . شوگنا متعلق
اوله رف بوراده بر ايكي يازولر نقل اولنيور .

شو وقتلرده اماملر طرفندن پدره ويرلمش عرضحالك قوپيه سى :

سامارا كوبرناسى بوگولمه اويزدنده امامتلكه اولغوچى امام و مؤذنلردن
بوگولمه اويزدى مينلبىباي قريه سنده آخوند غلمان بن ابراهيم كريموفكه

عريضه

بز، توبانده امضالرمز ايله معلوم اولان ، امام و مؤذنلر عرضحال
ايله مزلر اوزمزنك خصوصى معيشتمزك مشكل لگندن ، شويله كه :

امام و مؤذّنك خد متنده اولدیغمزدن اوتری هیچ بر تورلی کسب و کار ایله اشتغال اینمگه وقت یوقدر ، هم ده بو کیی اشتغاله اهلیده راضی دگلدر ، زمانه لر غایت آغرلقده ، کسب و کارلر آزالمقده اولدیغندن عوام جماعتی طرفندن حسبة لله اولان اعانه لر بتون بتون یوغالمقده اولوب امام و مؤذّن لرك حال و معیشتی زیاده سیله فنالشقمقده اولدیغندن و عطا ، نصیحت و تعلیم کیی احوال مقده سلر بالکی اونودولمغه سبب اولماقده در . چونکه : قوت یومیه گه محتاج امام و مؤذّن شول اوزی کیی آج ویالانغاج عوام خلقندن رزق و معیشتی ایچون امید دار اولوب طور دغنه نه سوزمزی ونه و عظمزی ونه ده امر معروف نی طوغری و اوتکون بر صورتده بیان ایثارگه جسارب ایده میورز ، خصوصاً بو کیی آچلق سنه لرده ، هر کم نفسی نفسی دیه کچند یکی وقت لرده ، امام و مؤذّنلره نه ویره بیلورلر ونه ده اعانت قایغوسنده بولونه آلورلر . بو کیی فنالقن اوتری ، هر دائم ایکی امام و مؤذّنلر آره سنه نزع و طنجسزلق لار پیدا اولادر ، کرچه نظام و حکومت نظرنده امام لرنك تربیه سی اهالی ذمه سنده دیو کورولسه ده ، اماملر اهالی نك کندی اختیار ی ایله اولان آزرچه تبرعنن باشقه بر تورلی فائده مند اولدقلری یوقدر و بوده هر بر امام و مؤذّنك معیشت ضروریه سنه کفایت اینمدیکی معلومدر .

بنام علیه . سز مرمنلودن اوتنه مز : بزم بو کیی راحتسز حال پر ملازمی آکلادوب ، سعادت حاله مزی تأمین ایچون ، رجا ایله دوخاوتنی صابرانیه محکمه سینه مراجعت اینسه کز بلکه بز امام و مؤذّنلرك بوندن صوك معاشمز حقنده بر تدبیر حسن اجرا ایدیله رك ، عوام الینه طمع دن قورتلوب نظام و حکومتك اعانه سنده تأمین معاش ایدلسه ك ایدی دیو امضالرمزی قویق .

۱۸۹۸ نجی سنه ، آوغوستك ۲۲ نجی کوننده .

امضالر :

[بو عرض حالده ۱۲ نفر امام و مؤذنگ امضالری دار ایسنده لزوملی اولدی یغندن هم ده بعض بر او یغونسزلغه سبب اولماسون ایچون آناری بورایه یازدم . امضالری حاوی اولان بو عرض حال کند مک محفوظد ر . فاتح]

امام و مؤذنگدن بو عرض حال آلتقد نصیره ، پد ر مرحومک کند یسی طرفندن دوخاونی صابر انیه یه تقدیم ایدلمک اوزره ، یاز یلمش راپورتک قوبیه سی :

اؤفا بلده سنده دوخاونی صابر انیه محکمه سپنه ، بو گلمه
اویز دنده امام و آخوند غلمان کریموفدن
راپورت

معلوم اولدیغی اوزره ، اچنده بولند یغمز اوشبو ۱۸۹۸ نجی سنده بزم بو طرفلرده غایه الغایه آچلق اولدی یغندن ، آوللرده طور وچی ایگونجی خلقلرنک ماللری بک مشکل و معیشتلری بک طارلقه اید یکی حکومت طرفندن نظر دقته آلمشدر ، بناء علیه بونلرک ادامه حیاتلری ایچون ، حکومت طرفندن ، بر چاره و تدبیر اجرا اید یلور ایدندن یز . لکن اوشبور جده فقیر و آجلقنه اولان اهالی تک خد منلرینه باغلانهرق ، شونلرک صدقه و تبرعلریله ، هر کچرمکه مجبور اولمش اولان بیچاره محله اماملرینک ماللری ، بسیتون فنا و پیریشانلقده در .

چونکه امام و مؤذنگلرک رزق و معیشتلری حکومت نظرندک اهالی و محله دمه سنده در اهالی نک ایسه ، امر دینیه ده اخلاص و صلابتی بر آرضعیجه اولدی یغندن و خصوصیلده بو کی آچلق سنه لرده کند ولری زیاده سیله فقیر و کند ی ماللری زیاده سیله مشکل اولدی یغندن ، اولیه حسن اختیار لر یله اوللری ویرمکه اولد قلری صدقه و تبرعلری ویروب ، محله اماملرینن تربیه

ایک میورلر، اوکبی صدقه لرك جسماری دکل، اسملری بیله اونودولمغه باشلامشدر، ایشته بوسبب دن ناشی، امام و مؤذنلرك ماللری ایکی قات فنادر. مسکین و پیریشان صورتده بازارلرده و بایلر قپوشنده طونلرینی، صماوار، توشک و یاصدق لرینی صاتوب یاکه ممکن اولورسه رهن قویوب، آز اولسه ده رزق آله بیلیمک ایچون، محتاج اولوب گزن امام و مؤذنلرك حال اسف اشماللری، شیمدی پک چوق کورلمگه باشلامشدر. الجاء ضرورت ایله، گاه اسپراؤنیگه و گاه زیمسکی ناچالنیگره مراجعت ایدوب، مرحمت طلبنده بولونسه لرده: « سزک معاشکز محله گز ذمه سنده در » دیه رد اولنیورلر. صویه باتمش آدم صالامه یابشور قبیلندن اوله رق، توپانده مذکور ذاتلر، عرضحال ایله، بکنا مراجعت ایدوب، ادامه حیاتلری و تأمین معیشتلری خصوصنده برر چاره و تدبیر اجرا ایدلماسنی اوتنوب، بنم دوخاوانی صابرانیه یه عرض مال ایتمکله می رجا ایلمشدر. بن هرته قدر دوخاوانی صابرانیه محکمه سنی نصیبع ایتمک ایستمایوب بر مدت سکوت ایله کچردم ایسه ده، بیچاره لرك آه و فغانلری زیاده سیله تأثیر ایتدکندن، بعضیلرینک استرغامنامه لرینی بو راپورطم ایله دوخاوانی صابرانیه محکمه سینه تقدیم ایتمکله مجبور اولدم. کوب وهپسی بر مالد اولدیغی ایچون استرغامنامه لرك باشقه لرینی کوندر مبوب یالکز امضالریله محل اقامتلرینی بیان ایتدم.

هر نیچک اولسه ده دوخاوانی صابرانیه محکمه سی، امام و مؤذنلرك، بو درجه آغیر و فلاکتلی حال لرینی نظر مرحمت و شفقتنه آلوب، چاره و تدبیر اجرا ایدر امیدنده مز.

بر کچوک اولده ایکی امام و بر مؤذن، آرزجه بیوک قصبه لرده، هیچ لزومسز، اونار امام، بشر مؤذن اولدیغی کورلمکده در. بو قدر چوق آدمک معاشنی محله خلقی نیچک تأمین ایدوب بیتکره آلسون ا

بو مکنسزدر. همه بو اماملرک اکثری، بر برینه ضد و مخالفی فکرلی اولدیغندن، بونلرک کندی محله خلقلرینی اصلاح ایتمه لری شویله طورسون، بلکه بر برلرنه اولان رقابت و حسد لری سببلی اهاالینک اخلاقی بوزوب، غیر قابل اصلاح بر حاله کیتدیلمکده درلر . . .

مثلا: متریکه دفترینی بری کندنه حفظ ایدر و لزومی اولدقده بیله، یوق و اصلسز بهانه لر طابوب، ایکنجسینه ویرمز. بر برندن حکومته شکایت ایدوب دعوا و نزاعه باشلارلر. اماملر بر بریله دوستانه و متفقانه کچنمدک نصکره، البته اهل محله یه وعظ و نصیحتنه ایده مزلر و ایده جک اولسلر بیله، کندولری فتنه جوی، نزاع و دعوا ده اولان اماملرک سوزلرینه کم اعتبار ایدر، آنک نه قدر تأثیرلی اولور؛ بناء علیه دوخاونی صابرانیه محکمه سی بوکبی او یغونسز لقلری نظر دفته آله رق، هر همراه بر امام و بر مؤذنن زیاده سنی تعیین ایتمایوب و بونلرکده جاهل، غافل و امامته لیاقتسز لرینی قزغانمایوب، رد ایده رک، بوکبی لیاقتسز اماملر سببیله پریشانلغه دوچار اولاجاق، بیکلرجه محله خلقلرینی قزغانسه و اماملرک عدلری تنزیل، حال و اخلاقلری ترفیع و معیشتلری تأمین ایدلسه، استقبال مرک سلامت و سعادتنه زور سبب اولور ایدی ظننه مز.

کرچه، شیمدی یه قدر منسوب اماملرک اکثری، لیاقتسز و غافل اولدقلرندن، محله تربیه سنده و حکومتک او امر و مواهبستی اجراده بر چوق قصورلر ایدوب دوخانی صابرانیه محکمه سنی دلکیر اینمش ایسه لرده، بونلر کینه دوخاونی صابرانیه نیک کندیس طرفندن تعیین ایداش، و کندینک تحت نظارتنده اولمش، بیچاره لر، اولدیغندن بونلرک حال پرملاللری نظر شفقت و مرمته آله سنه عرض و نیاز ایدرز. هر حالده امر و فرمان من له الامر کدر.

۱۸۹۸ نجی سنه، ۱۵ نجی سننابره.

« اویزدنی آخوند غلمان کریموف »

دو خانى صابرانىيە طرفىدىن پىر مەھەممە كوندىرلەش يازونىك قوپىيەسى:

М. В. Д.

**ОРЕНБУРГСКОЕ
ШАГОМЕТАНСКОЕ
ДУХОВНОЕ СОБРАНИЕ**

بيك حاجتلى (Срочное)

26 Декабря, 1898 г.

№ 8088.

г. Уфа.

بوگلمە اويۇرۇندە مېتلىيەي اولۇنك

آخوند غلامان كرىيە و قكە

اوشبويلدە ، جماعتلارنى تەربىيە ايلامك خصوصىندە ، قرض آلورغە
محتاج اولغان اوکازلى ملا ومۇدىنلارنىك اسپيسکه لرینە بازار ايچون ،
اوشبونك ايله ، سرگه بلانق يبارلدى .
المت ، ۋارۋارينسكى ، مورداۋسكى ايۋانوۋسكى ، قاراطاي ،
نادى پچمان ۋولستلرندە اولغان محتاج اوکازلى كەسنىلەر ، اگرده
قرض غە آلورغە اراده ايتسەلەر ، اسپيسکه لرینی توزوب (يىصاب)
تيز زماندە صوبرانىيە غە طايشريگىز .
اوزك موافق كورگان اماملر آرقلى بصاتساک هم درست .

چلین فخر الدینوف .

سکریتار امید بايى .

اوستالى نچالنېك تيرىغولوف .

سامارا آخوندی حرمتلو ملاشهاب الدین افندی مینوشفی جنابلرندن
پدر مرحومه کوندرامش بر مکتوبک قوپیه سی :

بسم الله الرحمن الرحيم

مرمتلو آخوند حضرت مزدن بعد الاستدعا ، السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته .
اوان نحریرده اوزم سلامتلمرز . سز اهابلرمزده سلامت اولغای
ایدیکز . باز ، اعلامزدر رنبورنک (اورنبورغذک) فاتح آخوند ، بزگه
یبارکان فقیر اماملر ومؤذنلر ایچون رنبور اغنیاسندن صدقه جیولغان
آقچه لرنی . مفتی اهل الاسلام حضرتلری ، ۷ نجی غنوارتاریختلو مکتوب
ایله ، بزارگه بیورغان ایدی : مذکور آقچه دن اوچ یوز صوم کمش
جنابکزغه یباررگه . امتثالا لهذ الامر ، اشبو مکتوبمز ایله فقیر اماملرغه
طاپشماقکز ایچون اوچ یوزیکرمی صوم کمش آقچه یباردک . یکرمی
صوم کمش سمارشهرینک اغنیاسندن جیغان ایدک . ولو آزاولسه ده ،
اوزکز بیلوب مستحق ارگه طاپشرسز وهم سلامت آلغانلارمن ، بلکه
بزگه ده معلوم ایدرسز .

فاتح آخوند حضرت یازادر بویله : « بو آقچه نیک کویراگی زکوة
وعشردر ، زکوة وعشردن غیری بیک آزدر . اوتنه من : آقچه کیونجه
طاراتلسه ایکن . آنک ایچون نرسه آلوب طاراتلسه خلط ایلان ملک
اولوب ، زکوة وعشر ساقط اولماپنجه . خلط قیلغان بر کمنه گه ملک
اولوب ضمان واجب اولوب . قالماسون . ثمن ده خلط اولسه ده ، ثمن
تعیین اولماغان سببلی ، انشاء الله ، ملک اولماس . » اوزکرگه معلوم
اشلردر . خوش . والسلام علی من اتبع الهدی .

عجلمه مسود سمار شهرنده آخوند شهاب الدین ولد ملاحسن الدین
مینوشفی . ۱۷ نجی رمضان (غنوارده) . ۱۸۹۹ نجی سنه ده . سماردن .

پدر مرهومك اوفامفتيسى مرمتلو سلطانوف حضرتارينه يوللاديفي
بر مکتوبينك قوپميه سي :

بسم الله خير الاسماء

رئيس العلماء مفتي اهل الاسلام حضرتلري !

اورنبورغ مسلمانلري طرفندن تصدق ايديلوب، سزك اشارتلكز
وجهيله، سامارا آخوندى آرقلى، بزه كوندرلمش اولان اوج يوز
يكرمى صوم اعانه، اليزه ايرشدى. خيراتكزى، امر وفرمانكزجه،
تيوشلى اورنلرغه صرف ايدوب وفايده صرف اولنديغنى يازوب
يباررمز .

سز كى شفقناو آتالرمز مرهمنده، مقس بيرام كونلرنده، بر
چوق آچ بېچاره لرنك اهل واولادى قارنلرينى طويدره جقدر . عاليجناب
لرگزه الوغ و كچوك، باى و فقير عمومًا خير دعا ايديدورلر . وهم ده
اورنبورغلى فاتح آخوند و سمارالى شهاب الدين آخوند حضرتلرگه،
آقچه نى آلغانلقنى بيان ايدوب، بير وچيلرگه و سبب اولوچيلرغه دعا
ورميتلر اوقوب، خطلر يازدق . جناب حق، بير وچيلرگه و سببى
اولوچيلرغه رحمت ايلاسون . چن و طوغرى، قرآن شريف قوشقان
ويغمه برمز اينكان صافى بخشيلق و طوغرى مسلمانلق و قرداشلىكده
شولدر .

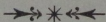
اشبو كونلرده پترپورغ آخوندى مرمتلو بايزيدوف آرقلى،
پترپورغ مسلمانلرنن، فقيرلره صرف ايدلمك ايچون، بنم اسممه
۱۸۵ صوم ۵۰ كاپك هم ده يالطه مسلمانلرنن فاتح اسمينه ۹۵ صوم
كەش آقچه كلدى . بو آقچه لرنى آچلرنى آشاتور ايچون آچلەش
اولان پويچيقتلستوارلرغه بيرما كچى بولامز . چونكه اوزمده فاتحده شول

پو پېچينلستنواده چلينمز. صليب امر جمعيتندن فقيرلرني طويدررغه
ينارلك كيلوب طوره در.

جانگزه راحت، عمرگزه بركات تلاب، يازوچي بوگوله، اويزدنده
مينليباي آولنده خادمگزر غلمان كك ريهوف . ۱۸۹۹ نچي سنه .
۲۷ نچي ينوار .

يوقاريدنبرو ذكر ايديلوب كلمكك اولان شو ۱۸۹۸ نچي سنه ده كي
آچلق وقتنده آچ لرني طويدررق ايچون حكومت طرفندن پك زور همت
وياردم ايدلدي وصليب امر جمعيتني طرفندن دخي، هيچ بردين ومنه ب
فرقنه باقماقسزين، پك چوق معاونت ابراز ايدلدي، آوللرده
پو پېچينلستنوالر آچلدي، شفقت همشيره لري آوللرده طوروب غسته لري
باقديلر، اك فنا وپيس اولره كپروب اك ايگره نكچ غسته لره قدر
ياردم وتداوي ايتمكن چكنديلر .

حكومتك شو قدر همتنه وصليب امر جمعيتنك فوق الحد بيوك
اولان معاونتنه قارشو عموم اول خلقمز طرفندن پدرموم بر تشكرنامه
يازمشدر . بوتشكرنامه نك نره به تقديم ايديلديكني بيله موم، لكن
قوپيه سي پدرك كاغدلري آره سنده بولنديغي جهته، بوراذه شوق
عينا درج ايديبورم .

شوكتلو وعظمتلو تاج وسلطنت اياسى پادشاهمز
ايمپراطور ايكنجى نيمقولاي آل-كساندر و ژيچ شفقتملو
ومرحمتلو آنالرمز ايمپراطور يتسه مارييا فيدرو و ژنا
وايمپراطور يتسه آل-كساندرا فيدرو و ژنا حضرتلرينه
تشكر ودعا

سامارا كووبرناسى ، بوگلمه اوبىزدى ، مورداۋسكى ابۋانوۋسكى
ۋواستنه ، مينليباي آولينك الوغ وكچوك ، اير وخاتونلردن غايت
توبانچىليك وچن كوكل ايله ، بخشى وقتلرده ، جمعه نمازلرنده و بيرا ملرده ،
تون اورطه لرنده ، بتون دنبالرنى يارادوچى الله تعالى حضرتلرينه يالونوب
تلى مز وتضرع ايده مز كه : عظمتلو پادشاهمز حضرتلرى وبتون مقدس
خاندان عاليسى وآنك خدمت صادقانه سنده اولان بتون حاكملرى
ومأمورلرى سلامت وسعادتلكه ، طهچلق وراحتلكه اولسون لر ايدى .
حاضرگه قدر بتون تبعه سى اوزرينه عام وشامل اولان عدالتلرى ،
شفقت ومرحمتملى بوندن صوك دضى دوام اينسه ايدى .

خصوصا بوكىبى آچلق بر زمانده ، آچلق فايغوسندن وجان
قورقوسندن كوزلرى قارارش ، يوزلرى صارارش ، آنا اوغلندن و آنا
قزندن بيزمش بر زمانه ، ميليونلر ايله تبعه لر ينك امد ادينه يتشوب ،
نيجه نيجه جانلرى وسونه چك خانمانلرى شفقت ومرحمتملى سايه سنده ،
احيا ايلد كينه قارشو بتون جان وتنمز ايله ، الى الابد دعا وتلاك ايتمگه
بورچليميز ، وادغلدن اوغلغه قزندن قزغه اولادلرمز كه دعا وتلاك
ايتمگه بورچلى اولدقلىرىنى كنديلرينه وصيت ايدى بورز .
يارب ! پادشاهمز حضرتلرينى وبتون مقدس خاندان عاليسىنى

طنج ورامنده طوت ، حکومتی قائم ، عدالتی دائم ، امراسنی مستقیم
وعسا کرینی منصور ایله ! آمین .

سوکیلو پادشاهه زنگ دعاسنی یازمقله تشرف و افتخار ایدوجی
مینلیبای آولنده اویزدنوی آخوند غلمان کریموف .

مینلیبای آولنده سیلسکی استار وسطه ، ثابت شرف الدین اوغلی ،
پچاتم باصدم .

۱۸۹۹ نجی سنه ۲۵ مارت .

ترجمان محرری فضیلتلو اسماعیل بک غصپرینسکی دن پدر مرحومه
کلمش بر مکتوبک قوپبه سی :

شهر باغچه سرایده ترجمان جریده سی اداره سی .

افندم ! مکتوبک ۷ نجی نسخه غزته ده درج ایدلدی . بوکپی
مکتوبلر مجانا درج ایدلدکندن کوندرمش اولدیغکنز ایکی روبله کیرو
یوللاندی . اداره ایندی بکیز آشاخانه فائده سینه یاکه اویزدیده معلوم
بک عاجز بر ایکی منلایه ویرمک ایچون یکریمی بر روبله اعانه یوللایبورم .
نصل مناسب ایسه شوپله صرف ایدرسز .

اسماعیل بک . ۱۸۹۹ سنه . ۲۱ فیورال .

پد ره خومك كند يسي طرفدن اسماعيل بك غصبر ينسكي به يازيلان
مكتوبك قويه سي : *مكتوبه قويه سي*

سعادتلو اسماعيل بك افندي !
فقرايه اعانت ايدلمك اوزره ، طرف عاليكردن كوندلرلمش اولان ۲۱
صوم كمش احسان ، واصل دست عاجزانه مز اولوب ، فرمانكز موجهنجه
مستحق اولان يرلرينه طابشرلدي .

آچلقدن كوزلري قارارمش اولان بر قاچ بيچاره لره تازه حيات
بخش اينديكز ايچون ايفاي تشكردن عاجزه مز . مولا سزه ثواب جهيل
واجر جزييل نصيب ايلاسون !

آپرليك ۱۵ نده ، اوزمزنك مينليبياي آولنده اولان اصول صوتيه
مكتب شاگردانني امتحان ايلديك . اطرافدن كشمش علما ، اغنيا ، وسائر
محلله اهالي سي قز چغوزلرمنك (چونكه بو مكتبده اير وقز بالالار برلكك
اوقبورلرلمش) اوقومق ، يازمق ، حساب ، جغرافيا ، تاريخ و علم
خالدن حاصل اينديكلري معلوماتي كورهرك ، غفلت اوزره كچشمش
عمرلرمزه اشك ريز تأسفي اولديلر .

چوجقلمرمنك ، امتحان مجلسنده بالذات كنديلرندن يازمق ، املا
وانشا اينديكلري بر ايكي مقاله يي طرف فاضلاننه كز تقديم ايندم .
سز عزيزار ، اصول صوتيه مكئبلرينك باش مؤسس اولديغكردن
اوترى ، شرفي وفخري سزه عائددر .

عزيز عمرينكز بركات استاب يازوجي غلمان ابراهيم اوغلي كريبهوف
سامارا كوبرناسي ، بوكولمه اويزندك مينليبياي قريه سنده امام واخوند .

۱۸۹۹ نجی سنه ، ۱۸ نجی آپریل .

امامت و آخوندلق لوازندن استغفا ایتدیکی حقنه پیر مرموک
دوغاونی صابرانیه تقدیم ایتدیکی راپورطینک قویبه سی :

افاده دوخاونی صابرانیه محکمه سینه .

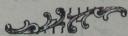
سامارا کوبرناسی بوگولمه اویردی مینلیبای آولنده امام و آخوند غلمان
ابراهیم اوغلی کریموفدن

راپورت

دوخاونی صابرانیه محکمه سینک تحت نظارتنده اولهرق ، مینلیبای
آولی نیک مسجد جامعنده اوتوز سنه و برآی مدت امامت هم آخوندلق
لوازمی ادا ایلام . بوندن صکره آخر عمرک ، کیمیتیم ایله قازانوب
معیشت ایتمک نیتنده اولدیغمدن ، حکومت طرفندن الیمه ویرلش
اوکاز و منشوریمی بو راپورت ایله دوخاونی صابرانیه محکمه سینه کوندروب
بو خدمندن فراغت واستغفا اولونمقی اوتنه من .
المده اولان مینتریکه دفترلرینی ایبداش ملازم ایکنجی امام اصل
گری جمال الدین اوغلینه طابشردیغمی . . . نجی نومرلی راپورتم ایله
دوخاونی صابرانیه محکمه سینه اعلام ایتمش ایدم .

غلمان ابراهیم اوغلی کریموف

۱۸۹۹ نجی سنه ۲۸ نجی مای . نومر ۵۳ .

پدر مرحومك استعفا نامه سينه جوا با دوخا و نى صابرا نيهدن كشمس جوا بك
قوپيهسى :

М. В. Д.

ОРЕНБУРГСКОЕ

МАГОМЕТАНСКОЕ

ДУХОВНОЕ СОБРАНИЕ

6 Юня 1899 года

№ 3550.

г. Уфа.

Ахуну Бугульминскаго
уезда, д. Минлибаевой
Гильману Каримову.

На рапортъ отъ 28 Мая с. г.
за № 53. Магометанское Духов-
ное Собрание даетъ Вамъ знать,
Собрание съ представленіемъ сви-
дѣтельство на званіе ахуна, до-
несло Самарскому Губернскому
Правленію, что къ увольненію
Васъ въ отставку со стороны
Собрания препятствіи нѣтъ.

Членъ: Капкаевъ.

и. д. Секретаря Ахтямовъ.

Столоначальникъ Еникеевъ.

[مختصرا ترجمه ايدلنگده: « كندى آرزو كزه بناه، استعفا ايتمكز ايچون دوخا و نى صابرا نيهدن طرفندن
مانع اولماديفى بيان ايديلوب، آخوندلق شهادتنامه كز، سامارا ولايتى اداره سينه كوندنرلى. » ديمك
اوليور.]

شكراً جزيلاً على ما فعلت به من الخير والبر الذي لا يحصى لك لغتنا شريفة
 مكة المكرمة مشايخ كرام من شيخ خليل عمدي افندي حضرتتارى طرفندن
 پدر مرحومه ويرلمش اجازتنامه صورتيدر :

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

بِعَرِّ الاعتراف بالعجز عن اداء عهد كل عن احصائه السنة الفحول
 والباغاء وحاد فيه الانبياء والاولياء حتى اقر اكمل افرادهم بعدم احصاء
 الثناء وعن الصلوة والسلام على خاتم الرسل وسلطان الاصفياء وآله
 وصحبه نجوم الاهتداء وشموس الاقتداء يقول العبد الذليل الاقل من
 كل القليل خليل عمدي الحالى العجدي النقشبندى انى قد اجزت الاخ
 العزيز الجليل والمشفق النبيل الشيخ غلمان افندي بن ابراهيم سمارى
 بالتوجه وتلقين الذكر وتربية الطلاب وقرأة الختم فى الطريقة العلية
 النقشبندية قدس الله تعالى اسرار موالىها ووفى على اتباع السنة
 جميع اهلها فهو مالم يخالفى الاصول الطريقة التى تحمها وسداها
 الشريعة ونجا يوم القيمة ورض المولى جل سلطانه اعلى ذريعة بل
 التمسك بها عبارة عن التمسك بغرائم الشرع الانور مع دوام الراقبة
 ورؤية القصور والاعراض عن الانهماك فى الشهوات وعن الكسل فى
 الطاعات والتجافى عن دار الغرور واوصيكم وايى بتقوى الله ونفى
 الوجود وبنل المعهود والوفاء بالعهود والقناعة بالوجود والثوكل التام
 فى جميع المهام على المهين الودود وتصحيح العقائد على وفق آراء الفرقة
 الناجية السنية والعض بالنواجذ على هدى اصحاب الكرام والسنية السنية
 وترك الخوض فى مشاجرتهم وحسن الظن بهم جميعا فانهم هداة الأمة
 ونقلة الكتاب والسنة فالقادح فيهم كالمستحيل على نفسه ببطلان دينه
 وليس ورائه وراء نسائل الله تعالى العافية والحمد لله رب العالمين .

حرره في سنة الثى وماتين وثمانية تسعين من هجرة سيد المرسلين
عليه افضل الصلوة وازكى التسليم .
خادم الفقراء النقشبندى الخالدى المجددى مجاور بمكة المكرمة خليل
همدى بن شيخ المشايخ شيخ يحيى الداغستاني .

مشار اليه شيخ خليل همدى حضرتلرينك بر مكنوبنى دنى تبركا بورايه
درج ايديبورم :

بسم الله الرحمن الرحيم

اخص بالسلام التام المقرون بجزيل الاكرام ذى الاخلاق
الحميدة المرضية نور قلوبكم وحفظنا من شر الشيطان ومكره
ويوفقنا ويوفقكم بما يرض اليه ورسله اخينا العزيز المحب اوجه الله
شيخ غلمان افندى العزيز واخذنا منه حسن خطابكم وقرينا مشحونا
بكمال المحبة والتعلق والاتحاد وسئلنا عن عزيز خاطرکم وصحة عافيتكم
هذا ماء مولنا منكم والمراسلة نصى المواجه لانتقواعنا صحة اخباركم
مع الواردين فان سلمتم عنا فله الحمد والمنة بالصحة والسلام ومحفوظين
في حماية رب العباد بحرمة النبى وآله الانجاد نحن ندعولكم عند بيت
الحرام وفى الاماكن المشرفة عند الطواف والمقام والعرفات والمشاعر
العظام انه قريب مجيب الدعوات خصوصا عند مجمع الاخوان والطريقة
النقشبندية ربنا يحفظكم من كل سوء ويوفقنا ويوفقكم فى كل خير ومن طرفنا
يسلموا عليكم اهل بيتنا جميعا وليسئلون عنكم ربنا يحفظكم . والسلام .

خادم الفقراء النقشبندى خليل همدى الخالدى المجددى .

٩٩ سنة ذالحجه

اسماعیل بک غصبرینسکی طرفندن مرحوم پدره کوندریلان بر مکتوبک
قوپیه سی :

افندم حضرتلری !

لطفا باغچه س-رایه یوللامش اولدیغیز نورالدین افندی ،
استعدالی بر کنج اولوب ، اصول جدیده صوتیهیی کمالا آکلادی ،
بقاء عالیه فائده لی بر معلم صبیان اوله جفی قویا امیدمدر . تبریک
ایدرم ، خیرلی اولسون ، صاغ و سلامت اولوگز . بوتشباتکزدن بتون
ساهارا ولایتی اسلامری عبرت واستفاده ایدر .
اسماعیل بک . جمادی الاول ۲ . سنه ۱۳۱۳ .

مصره تحصیله کیدن وطنشلمرزدن ، حمیتلو احمد افندی الاستعاقی
طرفندن ، اورنبورغده وقتمزده استانبولدن بکا بر مکتوب کلمشیدی ،
شو مکتوبی اوقودیغی صوگنده ، پدر مرحوم احمد افندی یه بالذات
کندیسی مکتوب یازهرق بیان ممنونیت ایتیش ایسه ده ، بیلم نه
سبب ندر بو مکتوب احمد افندی کندیسنه مصره یوللانمه دن قالمش .
ارتحالی بعدنه کاغدلری آره سنندن طابلدی . بر طاقم فکر
وملاحظه لری حاوی اولدیغندن ، یادکار آنی ده بورایه نقل ایس بیورم :

اورنبورغ . ۲۵ نجی دیکابره . ۱۹۰۲ سنه .

سعادتلو احمد افندی ! دام عزک وزاد شرفک .

۲۸ تشرین ثانی تاریخیه احسان بیورش اولدیغیز مکتوب ،
مغوم ومضطرب ابلال بر وقتمده ، الیمه ایرشدی . آلمم اوقودم ،

کینه بر قات اوقوب، کینش بر نفس آلهرق، هر بر جمله
و کلمه لرینه قدر دقت و تفکر ایدوب، بو مکتوبک نه کبی بر ذاتدن
اولدیغنی، کندیکزک و باباگزک کیم ایدیکنی و کیملره منسوب و نرهلی
اولدیغیزی اوغلم فاتح دن، باشدن باشه صوراشوب، او کوندیکم
صوکنده قلبه بر سرور گلدی، بنون طبیعتمی بر انشراح مستولی
اولدی ده جنابکزه مکتوب یازوب ایقای ممنونیت و عرض تشکر ایدلجک
اولدم. شونیده بیللملیسگز که: مکتوبمی اوزون یازه جغم، همه
جنابکزه اوغلم، اولادم دیه خطاب ایده جکم و مکتوبگزک بعض جهتلرینه
اعتراض بوللو شیلر یازه جغم. کیفکزه قیرلماسون، افکارکزه مفتون
اولوب، سز کبی کج کوهر پاره لرینی زیاده سیله سودیکمدن ناش،
بو حرکتک مجبور اولیورم. یاشاسون ارباب حمیت، یاشاسون ارباب
معارف، دعاسنی اوراد عاجزانهم ایدنیورم.

عزیز اوغلم! اودیسه نک تیاتروسی حقده یازدیغک و تشبیهلرک
پک طوغرودر. ولسکن بزم اسکی قفالورمز، محل تماشالری سیر
وزیارت ایدنلره و آندن اندت آلانلره حتی آنلره بر عبرت نظر یله باقانلره
بیله نفرت ایدیورلر، آنلره مسلمان نظر یله باقمیورلر، حتی بعض برلری
تکفیر ایتکندنه پک چکنمیورلر، نه یاپملی ائندم؟! بلای میرم دکلمی!
صوگزه اودیسه نک پک منتظم و کوزل بر بلده اولوب ده خوشگزه
کیتدیکنی و بتون اسلاملرجه منبع ترقی و مرکز معارف عد ایدیلن
استانبولی کوردیکگزه «تسمع بالمعیدا خیرهن ان تراه» قبیلندن
بولدیغیزی آغلاب خوشلاندم. حقگزه بیوک امیدلره دوشدم، بر
فکر صحیح و رأی صائب صامبی، حقگوی و دور بین بر ذات اوله جغکزی
استدلال ایتدم.

دولت عثمانیه اداره سنده کی بلده لریک نظافت و انتظامی،
مأمورلر ایله اهالی بیننده کی اداره و مناسبت خصوصنده و عموماً اهالیکنک

افکاری مقننه دها پك چوق شيلر اوگره نيرسز انشاء الله . اگر ،
باشده حاصل اينديككز، بو فكر صحیحكزی الدن بر اقاماز سهكز هر
نقطه ده طوغری كوره بيلرسكز وبزم اسلامرده اولان جهالت ايله
ممزوج تعصبه كنديكزده حيران فالورسكز . وبيلديكركزی اولديغی
كبی طوغری سويليه جك اولورسهكز « دهريلك » و « دينسزلك » ايله
منهم اولورسكزده بو دنيا دن چقوب باشقه بر دنيا ده طوره جعكز كلور .
بوسوزلرم بلكه سزه شيميلك بلكه بر قدر غريب كورينور ،
لكن ضرر يوق ، سويلدكلرمك كافه سينك وقتيله تصديق
اولنه جغينه امينم .

اوغلم ، عزيزم ! « هه شهر يمزولى افندی تيزدن قاهره يه
كیده جك ، صوگره بنده كیده جكم » ديه يازديغكى اوقيوب قلبه بر
قدر قورقو كلدی . بزم اسلامرا كثر يا « مشيخت » « فقاھت » « زهد »
كبی كدی منفعت شخصيه لرينه قولای وه وفاق كورينان طريقلره
دغول ايدرك ، قيون كبی عوام طاقمنه كنديلريني بكندرهك ايجون ،
تعصبك اوج اعلاسينه قدر كيد بيورار . بويله لرك ا كثر يسندن دين
ايجونده ملت ايجونده فائده كلميور ، قاهره يه كيدوب سزده شويله بر
مسلكره كيرمه سكز ابي ابدی ، ديه يوره كم تنره دی . امان يارب !
كيجلرمزه طريق مستقيمي نصيب ايله ، بصر بصيرت لريني نور عرفان
ايله تنوير ايله ، اهل علم وصاحب فكر اوله رق - غافل ، جاهل وحميتسز
قالان ناتارلره ره نما ايت ، يوزلرجه سنه دن برو خواب غفلته طالب
قاله رق پريشان اولمش بوييچاره ملتی اويغاتسونلر ، طريق حق و حقيقته
سوق اينسونلر ، آدم اولسون لر . امان يارب ! امان . بوصول زمانلرده
بزم ناتارلرده بر حسن اويغاندی ، كيم اويغاندردی ، نره دن كلدی ؟
اوراسنی بيلم . عام معرفت حاجت و ضرر اولديغنی آكلامغه
باشلاديلر . شوراسيده واردركه ، كرچه بومس هنوز ياگنی اويغانهش

ایسه ده سونمگه یقین کلاش بر شمع فیتیلینه مشابه غایت ضعیف در .
چونکه اویغاندرمغه چالیشان بر ایسه سوندرمگه چالیشان لر یوزلرجه در .
ابنای جنسمزدن معارف کسب ایدنلر وار ایسه ده بونلرک اکثری
یالکز برر قناتلیدر . چونکه ارباب علم اولان کچلمزک بر قسمی
یالکز اور وپا و دنیا معارفنه واقف اولوب اسلامیه اطلاع لری یوقدر .
بر قسمی واک چوغیسی ایسه کندومزک اسلام مدرسه لرند یگرمیشر
اوتوزر سنه یاتوب طریق عبادت وقواعد دیانت دن باشقه هیچ
شیدن خبرلری یوقدر . وشویله اولدیغی حالده بیله دنیا کندیلرندن
زیاده عالم یوقدر فکر باطلنه صاپوب کزرلر . بو قسملرک هر
ایکسی یالکز برر قنادلی اولدقلری اوچون بونلردن فائده لی خدمت لر
امید ایتمک وبونلر واسطه سیله ملته ترقی بکله مک بعید کورینیور .
چونکه معظم بر دین صاحبی اولان قوجه بر ملنی طریق سلامتیه وراه
حقیقه سوق ایده بیلیمک ایچون ، معارف دنیویه و دینییه دن خبردار ،
اهل بصیرت ، صامب حمیت ، فداکار وغایت جدی خادم لمر لازمدر .
ایمدی سزک حقزده فکرم وامبیم شولدرکه : سز بوراسنی کوردگز ،
بیلدگز ، بورانک اطلاق وعادتنه واقفسکز ، آتا وباباگزک مسلکی
معلوم ، کندیگزه شخص لازم وواجب اولان علوم دینییه بی تحصیل ایدرک
بر قنادلی اولدگز ، جناب الله دن لطفی وامسان بیورلمش مزاج معتدلکز ،
وداد حق اولان استعداد وقابلیتکزدن استفاده ایدرک ، علوم حاضره
وقنون جدیدیه بی تحصیل ایدوب ایکی قنادلی اولورسکزده ملتیزک
هر جهتجه ترقی وتعالیسنه ، سعادت دنیویه واخرویه سینه خدمت
ایدرسکز ، ملتیزک حقیقی ونافع رهبرلرندن اولورسکز . نام سامیلرکز
تاریخ صحیفدلرند یاد وتذکار اولنور .
طریقت لر ، مشیخلر پک ایی در . بونلری انکار ایتمیورم ،
بونلرک کافه سی اهل اسلامک مادی ومعنوی فائده لری ایچون تأسیس

اولونمشدر. لکن بوگونکی کونده بونلر پک چوق سوۑ استعماله اوغرا دیغندن فائده یی دکل، بلسکه بالعکس پک چوق ضررلری موجبر .

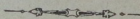
بو مکتوبمک عجله یازدیغینه ومشوش اولدیغینه باقمیه رق دقت و امعانلی بر صورتده محاکمه ده بولونمه گزی ایسترم اوغلم . صاغ اولوگوز . غلمان کریهوف . اورنبورغ

اورنبورغه کچدیگهز سوکنده ، پدر مرهومک بوگولمه اویازنده بر مدرسه یازدیغی مکتوبینک قوپیه سی :

سعادتلو محذوم ملا . . . ائندی ! دام عزک وزاد شرفک .
۶ نجی فیورال تاریغلی مکتوبکزی بد احترام ایله آلم . ما فیه درچکز معلومز اولدی . تعلیم وتعلم خصوصنده کی شکایتلرگزده حقلمسکیز . نه چاره که : « لن یصاح العطار ما افسده الدهر » مقاله سینک حکمی کوز اوکنده ظهور ایتمکده در . فکر عاجز انه مه کوره ، هالمز شهبیدیلک بر تبدل وتمایلده در . صوکره سی ترقیمی اولور تنزلی ، بیلم . فی الجمله ترقی آرزوسنده اولانلرمز اهالینک جهالت وغفلتندن عاجز قالوب حیرتده درلر ، وبر نوع اسکی فکرلبروز کندیلرینک صلال قدیملرنده مستقیم اوله رق نصل اولورسه ده اولسون افکار جدیده وطریق ترقی یه سد چکمکدن باشقه بر شی دوشونملر . بناء علیه استقبالمز پک مظلم کورینهور .

بزم بو طرفلرده ، اهالی باشلیجه اوج درلو اولوب : بری جان وکوکللیریله نجد وترقی فکرینه خدمت ایدیورلر . ایکنجیسی : بتون بتونه اسکی فکرده اولوب دنیاینه اون بیک سنه یاشاشده کندیلرینک دوردنچی بابالرندن قالمه چاپانلریله ، شول وقتک چیتکی ، عرف

وعاداتی کویا آدم علیه السلامن بیرو شریعت ودین اسلامن بر
جزء اولوب قالمشده بیللم کینه نیچه یوز و بیك سنه لره قدر شو یله
بر قیافتده وشو قیافتنه مناسب ، بیک سنه لک اسکی بر فکرده بولونمق
جناب حق طرفدن امر و فرمان اولونمش کیی هر شیده مطلقا اسکیلگی
حفظ و حمایه ایتمکره در لر . اوچونجی بر در لوسی ایسه طاوس قویروغی
کیی هر باقیشده بر تورلی کورینجور لر ، اسکیلر یاتینه کلد کده
اسکی فکرده و یکیلر یاننده یگی فکرده بولنور لر . بولنردن باشقه کینه
بر شردمه قلیله وارد کره : بولنر هر برینه بی طرف اوله رتی ، قوللرینی
کوز اوستلرینه قویوب احوال و وقوعاتن اوزاقدن نظر حیرتله سیر
ایتمکره و بنی بشرک ادراک حقیقت خصوصنده کی عجزینی کوروب
شاشوب قالمشده در لر . وشیمه یلیک آکلا شیلان شی شودر که : اسکی
علمامن مددن زیاده تعصب و تعند طریقنه صابد قلری کیی ترقی پرور
کنجلمزده آنلره مقابله ده لزومندن زیاده بر قدر ایلر ویه کینتمش لدر .
هر نه ایسه خیرلی اولسون . باقه لم ایلر وده نه لر اولور ، زمان کوسترر .
خیر خواهکنر غلمان کریموف . اورتیمورغ . ۲۲ فیورال ۱۹۰۲ سنه .

ایشنه شیمه یلیک بو قدر له اکتفا ایلمیورم . ملتیزک غفلت وجهالته نه
وهرجه نیچه تدنی و تنزلنه تأسفله ، علوم و معارفده ، هنر و صنایعده
ترقیسی ، مکتب و مدرسه لارک اصلاهی وسائر شوکنا مشابه احوال ملیه یه
متعلق اوله رف پدر ره موک کندی احباب لرینه یازدیغی مکتوبلر چوق
اولدیغی کیی ینه شو خصوصلره متعلق اوله رف روسیه ده کی معلوم بر
چوق ارباب فضل و اهل حمیت طرفندن کند یسینه یازیلیمش مکتوبلرده
چوقدر . کند یسینه یازیلیمش مکتوبلرک چوغی محفوظدر . کند یسینک
یازمش اولدیغی مکتوبلرکنده بلکه بعضیلرینی طایفق ممکن اولور .

اگر شونارك كافه سی جیولوبده برساله شكلك یازیله جی اولورسه
ملتلك شیمدیكى زمانك کی احوالن کی افكارینی ، تمدن و معارفك کی
درجه سنی ونینداین مسئله لرایله مشغول اولدقلرینی کورسترمك ایچون
آچیق بر میزان و معیار اوله جفندن ، بعض ضیالیلارمك ظن ایتدیكى
كبی ، اكر ملتزم ایكى یوز سنه ایچنده تماميله منقرض اوله رق اك
صوكره یه قالدن بر تاتار قارتی ایله تاتار قارتچی آثار عنیقہ جمعیتی
طرفندن پتربورغ موزه خانه سینه کورتورامازسه ، برچوق وقتلر صوكره کی
تاتارلر ایچون قیمندار بر اثر اوله جفی شبهه سذر .

محمد فاتح السکریمی .

مرحوم پدرم نك ارتحالی صوكننده آلمش تعزیه نامه لر .

والده من ایله برطوغمه قرداشمن رضاالدین بن فخرالدین افندی بن
آلمش مکتوب :

۱

برادر محترمم فاتح افندی !

مکتوبکیزی آلم . بیزنا من حضرتتارینک ارتحال خبرینی کوروب فوق
الحق متأثر اولدم . والتم فوت ایندیکی صوکننده باشمه کلن مصیبتلرک
برنجیسی بو اولدی .

جناب ارهم الراحمین مظهر عفو وغفران ایتمسون و سزله ده صبر
جهیل احسان ایتمسون . انا لله وانا الیه راجعون .

دنیا بویله در برادرم ! هر کون برقریبمز و هر ساعتده بر
ظهیرمزدن آیرلمقه یز . بودات اک سوگیلو و اک غیرتلو بر پشت پناهمز
ایدی . نه چاره در که آیرلوق . ایمدی ، بونک کبی خیر خواه و بونک
درجه سنده پشت پناهلر بودنیاده بوقدر ، بولومه سیده مأمول دلکدر .
جناب سعادتلری حقیقه ملت آتاسی ، مظلوم و فقیرلر معینی ،
طوغری سوزلی ، ریا و مداهنه یه تنزل ایتمز خالص بر مسلمان ایسی .
صبت علی مصائب لو انها * صبت علی الایام صرن لبا لیا .

کوزلرمدن یاشمی ضبط ایده مدبکم ، قلمی ده استدیکم کبی پورته
آلمادیغم برساعتده بو خطی یازدم .

آبصطامه سوزمدر که : صبر و احتساب اوزرنده اولمگز ،

سرتلرگز الوغ ایسه ده ، اڪ اطاعتلی و مرهمتلی اوغلکز یانکزده در .
انشأ الله خدمت لکزده کمچیلک ایلماز . قالغانلرکز کوب بیلمره سلامت
اولوب خوش معیشت کچرکز . والسلام .

رضاء الدین بن فخر الدین .

۱۱ نجی اییون ۱۹۰۲ سنه . اوفا .

صامارا ولایتی بوزولوق بلده سنده امام علی اصغر
افندی غفوروف طرفندن آلمش مکتوب :

۲

جناب محمد فاتح افندی ! سلمکم الله تعالی .
افندم ! اوشبو اییون آلمسندہ واپور ایله حاجطارخانندن کلورکن
« رملہ المرجانی » رساله سنی اوقوب مرحوم المرجانی حضرتنی یاد ایلرک
کوزیمه بر قاج وقت جیولمش باشی آغلاش ایتم . ادر وقت شیخ
مرجانی ذکر ایله کولمک فوق العاده بر تائری کینه بر مادته مهشه یی
تحسمدن ایمش .

۱۰ نجی اییونبه جنابکز طرفندن ارسال ایلمش فاجع مکتوبی
آلوب اوقودغمده ، باش دگل قان آغلام . بو تعزیه یی بازارکن
ادزمنی ضبط ایده میورم ، همان آغلامقه یم .

جناب بزرگ ملا غلمان افندی ابراهیم اوغلی کریهوفی حضرتینک
روح پاککی شاد و مسرور اولسون . اول همیتلی مسلمان و اول غیرتلی
ایر و اول ناصح امین و اول صاحب فکر مستقیم آخرت درجه علیاسنه

ایریشوب ، رفیقہ^۶ محترمہ سی حضرتینہ وجملہ اہل اولادینہ و صداقتلی
دوستلارینہ صبر جمیل ویرسون . امین !
ملت ، تاتار خلقی ، اڤ شفقنلو بر پیردن و اڤ اقتدارلی بر حامیدن ،
اہل افساد برلہ ایکی ارادہ بولغان بر «بنیان مرصوص» دن آیرلدی
چدا بولدی .

اول فاضل ایچون نیچہ بیگ آہ اینتسم کنہ آذر . جناب اللہ سزہ
کورکام صبر احسان ایلاسون عزیزم ملا محمد فاتح افندی !
انشاء اللہ جناب ملا غلمان المرحوم ایچون اقتدارم بیتکاچہ بر
مرثیہ یازوب جنابکوزہ بوللارم .

علی اصغر . ۱۰ اییون . ۱۹۰۲ سنہ

قرداشیم حرمتلو رضا الدین افندی بن فخرالدین دن
ایکنجی مکتوب :

۳

برادر محترم فاتح افندی !

جناب اللہ طرفندن احسان ایدلمش اولان عقل ایله صبرکنن استفادہ
ایده جگ کونگز بوکوندر . بو حرمتلو عائله ده بوکون اعتبارا سزک
چناکوزہ ونظر شفقتکوزہ تسلیم وامانت ایدلدی . بناء علیہ عقل وصبرکزی
حسن استعمال ایده کورکوز و بو مغہوم اولان عائله نی حسن سپرتکوز
ونصبحتکوز ایله تسکین وتسلیم ایده کورکوز . جناب حق سزله سلامنلک
میسر بیورسون .

سزك كىي بر بالا وارث ايدرك قالدرمش اولان آتا هيچ وفات
دكلدر . هم عمر بارونجه ، دنيا طور دقچه وفات اولماز .
جناب ارحم الراحمين اورنى اعلاى عليين ده وشهدا^۱ كرام زمره سنه
ايلسون . . بذكرنى طلوع الشمس صحرا * واذكره اكل طلوع شمس .
سزه وارنى ايچون كنتم شنبه كون اويله دن صوك يوله چيقسه م كرك .
والسلام .

رضاء الدين . ۱۳ ايون سنه ۱۹۰۲

بوز ولوق بلده سنده تجار دن يار الله افندى وليوف
طرفندن آلمش مکتوب :

؛

برادر فاتح افندى!

پدر عزيزگزىك دار راحته نقل ايتدىكى نامه گزنى آلوب اوقودقتن
صوك كوكلومه بر فاطى حسرت توشوب : « اى يارب ! بو كىي ملت
آنا لرمزنى نچون بو قدر فسقه عمرلى ايدسه سن ؟ » ديو بر وباره چوق
شكايتلر ايلبهرك روح پاكينه چوق دعالر ايتدم .

كرچه اورنبورغده بولغانم بولسه ده پدر عزيزگزنى كورمك بئكا
نصيب بولمادى . ايشنديكه كوزه عزيزنى بعضيلر سووب مجلسندن
آيريله آلماي ايكنجى برلر سوگوب ، يقين كلمزلر ايمش .
اولسكى بولك ، بنم فكريمه قاراغانده بخش غنه مدرس

وخلقه لردن علم آلمان، هم دنيا ده اورنبورغدن باشقه دخی شهرلر دكوب
دولتار بولوب بر نچه ملتار بارلغنی بلگانگه هېچ برینی قبیح كورمای
تیگزر بر خدا نك یاراتقانی دیب بلگوچیلردر .

ایکنجی بولك اورنبورغ ایله قزاندن باشقه دنيا ده هېچ شهر یوق
دیب هم بو ایکی نك آرتنده كوك برگه کیلوب طوطاشقان دیب
بلسكوچی مدعی، ومنعصب لر سوزینه ابارگان بازار قچقرغوچی
تاتارلردر .

آنك ایچون بونلر یل قایدیه سورسه بولوط شونده بارغانی کبی،
شول قبیح منعصب لر نه دیسه، آنی مونی هېچ فكرلماي، شوکنا ایاره
طورغان آدملردر .

بوندا یون آدملره، قرآن ورسول اسمندن بوش نرسه لر سویلاب
براونی کافر دیمك ضیافتکه باررغه باشماق کیودنله ینکله کدر .

بونلر هم بونلرغه ابارکان آدملر نه سویلاسه ده بنم وجدانم بونلر نی
قبول ایتمای بعض بر آدملر بران برگه یاکه یالغوز بر یوله در .

کرچه عزیزنی کورماسه ده آغزندن چقغان سوزلری آغزندن
آغزغه کیلوب یتدکه هم آنك مسلمان لر ایچون اك كرك هم فائده لی
اشلر نی آغله قارماغه طرشولرینی ایشیدوب تحسین ایدرک عزیزگه
عاشق ایتم .

بنم قاراومه پدر عزیزنك اسلام خادمی اولان مجتهدلردن ایدو کینه
اشلادکی اشلری وسویلدیکی سوزلری شاهددر . آنك ایچون: مرحوم،
تون کون ملت ! ملت ! دییور ایدی . نیچك بولسه ده فائده لی یوللر نی
ازلب ظلمت کیتسون، جهان روشن بولسون، هر کیم اوزی دنيا ده نیچوك
یاشادکنی بلوب، بامایچه عمل ایده نچه، بلوب ایتمسون دیوچالیشوردی .
رحمة الله علیه .

بوزولوق . ۱۳ اییون . ۱۹۰۲ سنه . یارالله الولی .

اولده اوفاده معلم وشیمدیکی حالده اوسق بلده سنده
ترجهان محمد ذاکر افندی ایشهمحمد وفدن کلن مکتوب:

۵

هرمنلو فاتح افندی!

بوکون رضا افندیده بولند غمه اتکاگزنگ وفات اولغانون ایشدوب
پک زور مسرتکه قالغانگزغه چندان وچندان کویندک. رحمة الله علیه.
خدا قالغانلرگزغه سلامتک ویرسون!
محمد ذاکر ایشهمحمد وف. ا وفا. ۱۱ نجی اییون ۱۹۰۲ سنه.

قران ولایتی چیستوپول بلده سنده اعتبارلی تجاردن
محمد ظریف افندی بادامشین دن کلش مکتوب:

۶

عزتلو فاتح افندی!

اتکاگز حضرت دارالفنادن دارالبقایه رحلت اینکان ایکن. الله نک
رحمننده اولغای ایدی آمین. هر قابو قدرنی بلسگان آدم گه پک زور
پاتیرا (بوغالتو) بولدی. زمانه زغه پک کرکلی آدم ایدی.
ایمدی سزا فندیلره جناب الله یاردم ویروب اتکاگز حضرت یولندک
اولسه گز ایدی. بز فقیرلر سزنگ حقه شول اعتقاده مز.
باقی دعا.
چپستای. اییون ۱۳. محمد ظریفی بادامشین.

بوغور و سلان او یزدی سامار کوبرناسی اسه کای قریه سنده
امام و آخوند عبد الهادی افندی طرفندن کلمش مکتوب:

۷

فضیلتلو فاتح افندی!

پدر عزیزگز - روح الله روحه - دار بقایه رحلت ایلامش ایکن .
انا لله الخ . ذات شریفینک دنیاده صاحب سعادت ایدوکی اظهار من
الشمس ایدی . آخرتده هم سویله اولسه کرک . چونکه هر نفسی حکمتسز
کچر محبوب دایما اخوت اسلامیه نی تأکید و هر کم گه کسب معارف و تحصیل
علوم و خدمه ملیه توصیه ایدوب ، عدالت و حقانیتده برک و مستدیم
حاله حق سوزنی اورننده سویلاب کند و سینده بعض متعصب لردن ناهق
آغر سوزلر نی هم تحمل ایدر ایدی .

وکندم فقط مرحومک نصیحتی برلن مدرسه آچوب درس برلن
مشغول اولماقمه تشکر دن عاجزم . جزاه الله خیر الجزأ .

و بر سفرده کنندی خانه سنده اورن بورغ غه هجرتینه باعث نیت
سنه سنی هم بیان ایتمش ایدی . مقصودینه هم ایرشدی ظن ایدیله .
بوندن ماعداً بلاوجع و مرض موتی حالنده آخر کلامی کلمه شهادت
اولماقی حسن خاتمه سینه شاهد اولماق در .

نور الله مرقده . والله یختص برحمنه من یشاء .

مرحومک مرثیه سنی قلم ایله بیان دن عجزمی اشعار ایدوب بونظمی کتوردم:

لوالکوا کب تدنولی فانظوها * عقود مدح فما ارضی له کلم

ایمدی بوکبی احوال طیبه سنی فکر ایدوب صبر جمیل برلن راحت

راحت اوزون عمر لر ایلان مشرف اولغای ایدیگز .

ثم علیکم السلام مع المودة والاکرام النام .

۱۳۲۰ سنه ، ۸ ربیع الاخر . عبد الهادی الاسکایی .

محمد فواد افندی آلمایوفدن کلن مکتوب :

۸

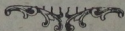
برادر عزیزم فاتح افندی !

تومن پنایرنندن عودتمده اوفایه اوغرامدم . کوریشمک ایچون رضا قاضی افندیه کیتمش ایدم . اوده پدر عالیگزک وفاتنی سویلدکد نصکره اوقدر متأثر اولدمکه برادر تعریف ایدهمم ، بونه فلاکت ! بردنبره شاشردم قالدم . صکره عقلمی بر آز باشیمه طوبلایوب دوشونبورم ، البته بویله حاللر هر کسک باشینه کله جکدر . برادرم ، امان ! زیاده مراق ایوبده کندیکزی صیقمه یگز . بو فانی دنیاده بویله فلاکتار هر ساعت وهر دقیقه اولیور .

بیلورم ، انسان بوکیب شیلره طایانه مز ، لیکن رجا ایدرم برادر انشاء الله بر آغرلکک بر قولایی اولور .

جناب اللهم امری ایله کچمش اولان بو ایشی اوزون اوزنادی دوشونوب برشی اولماز ، کیدن کلماز برادرم . رجا ایدرم عقلکزی باشکزه طوبلایکز . چوق دوشونمه لری برافکز . بو فانی دنیاده ذاتا باقی ودائمی بر شی یوقدر ، هر شی بویله کلور کیدر . باقی اخوت برادرم ، صاغ اولکز .

محمد آلمایوف . اوفا . ۱۴ ایبون ۱۹۰۲ سنه .

بوز ولوق امامی علی اصغر افندی غفور و فدن ایکنچی
مکتوب :

۹

جناب عزیز ملا فاتح افندی ! سلمکم الله تعالی .
ملا غلمان افندی حضرتینک وفاتنه ایندکم تأثر کبی هیچ کیمک فوتنه
منأثر اولدیغم یوق ایدی . مکتوبکزی او قودقده یوره کم طاشوب
صبی بالا کبی ایکی کره آغلادم . همان یاشم کیسلمای ، کوچ مال ایله
کندییهی ضبط ایتم . اول فاضلک عاشق لرندن ایهمش ، بونی حاضر
بیلدم . آنک درویش قیافتنه و تکدیرلی سوزارینه عاشق دکل ایدم .
همیت ملیه سینه ، غیرت دینییه سینه ، مستقیم فکرینه ، عالی همیتنه و دائم
اجتهادینه عاشق ایدم . شخصه متعلق خصوصلرده دوست طوتارلق
دکل ، بالعکس کریه کوررلک ایدی . اسکن آنک بکلا طوغری سویلمگی
منفعت شخصه سی ایچون اولمای حقانینه خدمت ، عدالته رعایت
اولدیغندن بنی عتاب و توبیخ ایتمیکی ایچون بیله روح پاکینه خیر
دعا ایتمکه بورچلی یم .

بیر بکلا دکل ، هر کیمه اولسه اولسون سویلگان سوزی ، اینکان
اعتراض ، تکدییر و توبیخی هب اخلاق و تربیه گه خدمت اولوب اول
عالی نك همیت و غیرتمدن نشأت ایتمکده ایدی .

بیچاره دریفلر (متعصب ملالر) بیکار عصیان ایملر . مرعوهک روح
پاکینه بیکار ادیت ایملر . اول عالی نك جمله مرگه شفتلی یدر کبی صد اقتنی
بیاسلر ایدی آنک روحینه ، اهل عیال و احبابینه البته ادا و وفا ایتمزلر
ایدی . آلتمش یاشلک بردانک استر مرض مزمن برله ، استر فجأة وفاتی
اصلا عجب توگل ، مرهومنک شقی لردن و سعیدلردن اولمقینه هیچ بر دلالت

ایتمایدر . اول مرحوم هر قچان اولمگه حاضر ایدی . اول طریقچه ینکل اولم کمکه نصیب ! بنده نك اختيارنده اولسه کوب آدمار شول اولمنی اختیار ایدر لر ایدی . لکن بر آدمگه تمام جفالنوب ، اوزینک اهابلسنی اوصاندروب و بیزدروب اولمک بقدر بولسه هر نه قدرتمنی اینسهده بو تورلی ینکل اولمگه اهل اولماز .

بونده کلام مرحومه توگل ، مرحوم من جمع الوجوه بختیاردر . اوزینک عمرینی سوروب ، بالارینی تربیه و تعلیم ایدوب و تمام یولغه صالحوب هیچ بر تورلی بلا و فتنهگه دوچار اولمای کندی اهل اولادینک ایناکنده وفات ایددی .

کلام قالغان لرده در . اول فاضل تمام کمالت که ایریشوب ملت ایچون مالا خدمت اینه باشلاغان ایدی . اول اوزی آبانچ توگل ، آنک رفیقہ سی بالالری ، دوست لری و ملت آبانچدر . اهل اولادی برلن برگه ملت هم یتیم قالدی . آنک کبی جسور بر شیخنک فوتی ایچون کوزمزنک قانلرینی آغلاسانی بیله سزادر .

۱۹۰۲ نجی سنه ۶ نجی اییون (۱۴ ربیع الاول) ده فجأة وفات ایدن ملا غلمان مضرت ابراهیم اوغلی کریموف حقتده بر نیچه سطر اقبال مسجعه یازوب ذاتکزه هدیه ایندم .

علی اصغر . بوزولوق . ۱۹۰۲ سنه ۱۵ اییون .

ولادیقفقاز بلده سنده امام فضیلتلو محمد صادق افندیدن
آلمش تلغرام :

۱۰

ولادیقفقازدن اورنجورغه . ۶ اییول . ۱۹۰۲ سنه فاتح کریمه وفکه .
پدرگزنک وفاتنه جدا مناسفی و مکدر اولدم . رحمانقولی .

کنه شو امام صادق افندی طرفندن آلمش مکتوب :

۱۱

محترم قارداشم فاتح افندی !

آه برادر ! دنیانک اوبر اوچنده یز . غزته اولمیه ایدی نه وار نه
یوق خبرمز اولمیه جق دی . پدر عزیزگزک رحمت رحمانه وصولی
خبرینی آنجق ایبول ۴ ده ایشتم . نه مد هس خبر ! برادرم ! دوچار
اولدیغکز آلام واضطرابه بر آیدن سوکوره اشترک ایدوب آغلابان
احبابلرگزذن بریده بن اولدیغمدن امین اولکمز !

مصیبکمز فوق العاده در . جناب الله سزه صبر جمیل احسان
بیورسون . برادر ! سزی متسلی ایده جک هیچ بر سوز بوله میورم .
آنجق او ملت آرسلانی ، فضائل و اخلاق حکیمانه سیله کند یسنی ملت
آرسلانی طاقیبوب دیکر بر شبل الاسدی فضائل انسانیه سنه وارث
ایده رک دفین خاک اولمسیله تسلیاب اولورسکمز امید نمانیم . رحمة الله علیه .
ایبول ۴ ، سنه ۱۹۰۲ . محمد صادق .

بوامدرسه سی شاگردلرنندن ، شیمیدیکی حالده المت
قریه سنده امام هادی افندی طرفندن آلمش مکتوب :

۱۲

۲۰ ربیع الاول ۱۳۲۰ سنه

بو کون بر خبر کدورت قولاغمه واصل اولدیکه بو خبر هوجب

تأسفن نه قدر غنماك اولسه مده يرنده در .
اوکبی ضیالی وعالم اسلامینی منتد ار ایده چك خدمتلا کوسنرهش ،
علو همت ، هجیت مایه ، غیرت دینیه صامعی اولمش ، عادتاً ملنك
بیوک بر قهرمانی اولان ذاتک ضیاعی ایچون نه کبی تعابیر و الفاظ
واردکه تسلیمت بخش اوله بیلسون !

پدرکزک وفاتندن طولایی کرفنار اولدیغکزک مصائب عظیمه
قلبیده درجه سز بر تأثر و یاره آچدیکه نه ایله تعبیر قیلمه مکن
دکلهر . زیرا پدرکزک مرحوم ، باعث سعادت و سبب رفعت بر آتا
اولوب ، نام جلیلانی کمال تقدیس و احترام ایله یاد اینمک بتون
ارباب غیرت و همینه بر بورچدر .

رومکزک علوینی محبت قلبیه کزی اظهار ایده چکنده شبهه یوقدر .
ایله ایسه مده مرحوم پدرکزک سزک کبی غیور ، چالشقان و خیر الخلفی
اولان بر ذات بر اقوب کینمسی عازم دارجنان اولدیغنی آیرم
آچیق آینه مده در .

سعی و غیرت عالیلرکزک سایه سنده پدر امجدکزک یریتی بلکه
آندن دها آرتق مقامات عالیله لری بولوب جمله قزن اش و اجابیلر یکزکی
و مرحومک روحنی شاد ایده چککرده درجه شبهه یوقدر .
پدرکزکی بنمده نه قدر سودیکمی و کندیکزه اولان ملی قزنداشلغنی
پک آچیق بیلر یکه کزدنناشی تأثراتهک نه درجه صمیم اولدیغنی
البته معلوم کزدر .

نامکزک الی الایر خیر ایله یاد ایدلمسینه سبب اولان پدرکزک
ایچون آغلامق یالکزک سزه دکل ، بلکه بتون ارباب حمیته لازم
ایسه ده لکن تقدیر الهی به رضا اولمقدن و مرحومک رحمت الهیه به غرق
اولسنی ، ذاتکزک و بتون عائله کریمانیه لرکزک عمر و عاقبت و اجلال
سعادتلری دعواتنی تکرار و تذکر ایله صبر و تحمل ایلمکدن باشقه

بنده بر چاره ده اولدیغندن : «جناب حق ، پدر مرمومه رحمت
وسعدت ابدیه ، ذاتکزه و برادراریکزه وعائله والارکزه صحت وعافیت ،
صبر و متانت احسان بیورسون وبتون دنیاوی اغروی سعادتلرک
قپوسنی آچوب رحمتلر یاغدرسون ! دعاسنی تکرار بتکرار تقدیم
درگاه مجیب الدعوات ایله ختم کلام ایندم .
هادی .

سامارا کورناسی بو گولمه اویندنده کی همشیره
فاخره خانمدن آلمش مکتوب :

۱۳

هرمنلو والده مزله سوگیلو برادرمن حضرتلری ! اللرکزی بوس
ایله خاطر شریفلرکزی سؤال ایده رک سلام عاجزانه مزى تقدیم
ایدرز . همه همشیره مز ایله برادر جگر مزه سلام لر اوقوب خاطر
پریشان لرینی سؤال ایدرز .

کند و ارمز همه اولسون ظاهر لر مز صاغ و سلامت اولسه ده باطن لر مز
بو کبی آلام و کدراره تاب و توانسزد . کوندرش اولدیغکزه ۷ نجی
اییمون و ۸ نجی اییمون تاریخلی مکتوبلر ابریشوب جانلر مزى اوتاره
و کوزار مزى قان لر ، غرق ایندی .

جناب حق معینکزه اولسون ! صبر جمیل احسان ایلاسون ! پدر
عزیزمک روح پاک لرینی رحمتکزه غرق ایدوب قبرینی منور و روحنی
مسرور ایله یارب دیه آغلامقدن باشقه المزدن هیچ شی کلمبور . یارب !
سن غفور و رحیم سن ، اوزک خطا لرینی عفو ایدوب رحمتک بران رحیم

قبل! جنت اعلا کئی نصیب ایله یارب دیه تضرع و نیاز ایدرز .
الهدن بر ایش کلمبور . نه یاپالم !

بر آیدن بیرلی انگای ایله عاصمه خانمنی (ایکنچی همشیره من)
کوتمکه ایدک . شاد و مسرور قوناق غه کلور لر دیه طور رکن ، بوکبی
قاره خبر لر واصل اولدوقه بن دکل طاشلرده طاقت کینره من . باشمزه
عقل ، کوزمزه یاش قالمادی .

والله مزه تزچو کوب رجا ایدرز که : زیاده تلاش و خفاده اولمايه سن
بودنیاده هر کمگه هر توری قایغو و مسرتلر کلمکه در . بر یاندن کلهش
قایغو و کدر لر ایکنچی بر یاندن اوتمکه و کینمکه در . نه یاپملی ؟
انسان باشنه نه لر کلمز ! صبر جهیل ایتملی ، جزع و فزعنگ دنیا و آخرت
فائده سی شوبله طور سون ، بلکه ضرری کوبدر .

پدرمز کند یسی کیتسه ده اوزی کبی اوغل قالدردی . آنک کبی
اوغل بیگدن بر آدمه گنه میسر اولور . جناب حق بر ادرمه بتمز توکنه من
عمر لر احسان ایدوب ، توفیق هدایت ، نخت و سعادت ایله مشرف
ایلاسون . انشاء الله آنک سایه سنده بخنبار کچنر سکز .
آه عزیزلرم ! پدرمزک وفاتنده قایوکز باش اوچنده ، قایوئز
آیاق اوچنک اولغانسوزدر ؛ بوده اللهمک بر فضلیدر . بن ایسه بوندنده
مردوم اولدم . آه ، یراقلق ! نه یاپملی ! سزک ایچون قلبم یاتبور ،
چانم قرار طاپمایور .

غهمخوار گز فاخره . ۲۲ اییون . ۱۹۰۲ .

باغچه سراييد، نشر اولنان « ترجمان » غزته سنك ۱۰۲۰، نجی سنه ۱۲۰۲
اييون تاريخلى ۲۳ نجی نسخه سنده پدمرك وفاتى حقه يازلش بند:
(عينا)

۱۴

وفات نامه

اوشبو اييون ۶ ده منلا غلمان ابراهيم اوغلى كرهيو ف اورنبورغده
وفات ايتمشدر. رحمة الله عليه.

مرحوم غلمان افندى سامارا ولايتى علماسندن ايدى. هر ايشه
كوزايدر، هر حالى فكر وملاحظه استعدادينه مالك بر آدم اولديغندن
خيلي معلوماتلى وافكارلى بر منلا ايدى. زمانمرك يتشد يرديكى ايشاردن
ومسائلدن مباحثه ايتمك وفكر لشمك ايچون زحمت چگوب تا باغچه
سرايه قدر اختيار سياحت ايدن بيلگى هوسلمسى ايدى.
اوغليغنه تحصيل علوم دينيه دن ماعد علوم وفنون عقليه تحصيل ايند برك
ايچون بيوك آقچه لر صرف ايدن بر عالم ايديكه خيرلى بويولى آچان مرحومدر.
مرحومدن مال ونان قالوب قالمديغى بزجه اهميتلى دگلدنر. آنچى
زمانمزه وجامعتمزه لازم « آدم » يتش بروب قالدرديغى شايدان تشكردر.
جناب حق بويوله آتالارى زياده ايلسون!
جامعه خادم اولدحق اوغلى محمد فاتح افندى تركى، عربى، فارسى،
روسى وفرانسوى لسانلره آشنا بر جواندر. اورنبورغده مطبعه صاعى
وبر نيچه كتابچه لرك محررى يامترجمى اولدق شرفنه نائل اولمشدر.
جناب حق مرحومى دائمى رحمتنده بولندرسون! معارفه محبتى،
معارف بولنده صرفياتى ايچون راضى وراضى اولسون!

بوا مدرسه سی شاکردانندن عارفجان افندی طرفندن آلمش مکتوب :

۱۵

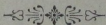
عزتلو فاتح افندی !

جنا بکزه، کوزیاشاریله بویالامش شوت عزیزه نامهیی تقدیم ایدیورم.
حقیقه بوکبی احتیاجلی بر زمانمزه او قدر متین، غبور و جسور پدرکزک
وفاتنه ایتدیکم تأسف تعریفدن خارجدر. مرار عزیزیت اجتهادکارانه کزده
معاون و مشفق اولان پدرکزک عالی بر رهبر ایکن بوکبی متین
قلعه مزک نابدید اولماسینه نه کبی قلبلر تحسرایتماسون !

بوکونکی کونده نامه نشان تذکر یایمق لازم اولان صاحب الحمیه
غلمان افندیکنق قاره طوپراق بیغندن تشکل ایسن مقبره سنک حزین
منظره سنی کور و بده نه کبی کوزلردن یاش روان اولماسون !
حال حیاتنده ملتنه ایسن خدمت خالصانه سی تفکر ایدلرکده نه
کبی سینهلردن آتس فشان اولماسون ? !

خدای متعالدن، مرهوم پدرکزک روحنی شاد ایدرک رضای
ربانیه سنه مظهر ایتمهکله برابر اهل اولادینه صبر جمیل احسان بیورمسنی
آرزو و نیاز ایدرم .

عارفجان الولیدی .

کتابخانهٔ اجتهاد لیر ناشری صدیق افندی حقیر دین
جناب لردن آلمش مکتوب :

۱۶

فضیلتلو محمد فاتح افندی !

طرف عالیمرگزگه دعا وسلام لرمنی یوللاب فاتحه لرگزنی اوتندم .
الحکم لله ! مصیبت نك عاقبتی غیرلی بولسون . افندم ، دنیا بویله در .
بر اوگه ایرته بر اوگه کیچ اجل کیلما کنده و براو اوتدن ، براو صودن ،
براو زلزله دن وفات بولمقده در . اجل هیچ بروقت انساننك کوتکان
چاغنده کیلما پیر . هر نه ایسه پدر عزیزگز خدانك رهمتنده بولغای
ایدی دیو دعاده مز .

افندم ! بوسفر سوزنی کوب یاز میه جقم ، نه یاز سه مده سوزنك
کوز یاشکنزنی ریاده آقزمغه سبب بولور دیه قویاجقم .

افندم ! کندی طرفدن سزله تسلی بخش اوله جف هیچ برسوز
یازمه میورم . فقط بر خصوصک مرحوم پدر عزیزگزدن بر مکتوب آلمشیدم .
شول مکتوبنك اتکاگز حضرتلری سزدن نه درجه راضی وممنون اولدیغندن
بخت ایتمشیدی با ایمدی مرحوم پدر عزیزگزك شول مکتوبینی سزگه
هدیه قیلوب یباردم . انشاء الله یادگار ایدوب صاقلارسز دیو امید
ایلمن ، بلکه تسلی بخش اولور .

الداعی صدیق حقیر دین .

ویرغنورالسق . ۱۸ اییون ۱۹۰۲ سنه .

بر قاج اثر لر مؤلفی و ناشری 'قزاقنده ساکن' احمد
هادی افندی مقصودین آلمش مکتوب :

۱۷

برادر محترم فاتح افندی ! السلام علیکم .
تأسفلی استدعانامهگز تسلیم اولنوب بزی فوف العاده مغموم ایتمی .
جناب حق پدره مرحومگزی سعادت ابدیه و حیات باقیمه یه فائل ایلسون .
مرحوم ، قوم و ملتیزك الوغ بر اعصاس ایدی . وفاتی ملتیزك
بخسزلکنندر . ذات شریفك خدمتلی چوق ایدی . جنابکزی کی
بر محرم فالدرمقلغی خدمتلیزینك بر نیچیلرندندر . بزله سزعالی کی
دها نصل هیه تصور ایدیله بیاور ! قلبده تأثر اتم پك بیوکدر .
لکن بو آنده حقيله افاده ایده بیلمیورم چونکه . . .
معلومکز احمد هادی المقصودی . شهر قزان . اییون ۱۹۰۲ . سنه ۱۹۰۲ .

افاده کی جمعیت اسلامیه اعضا سابقین مرآت لر
وسائر بر قاج اثر لر محرری همیتپور عبدالرشید
افندی ابراهیموفدن آلمش مکتوب :

۱۸

سولکو فاتحم افندم !
بوکون باغچه سراهه بالوصول کوزل صحبتلرایله شایان دقت اخبار

وامواله مطلع اوله جغم ديه مسافر خانه يه كردم . همان اسماعيل ميرزانك
قائن برادري كلدی ، خوش پشدن صوكره صد يقم غلمان حضرتك ارتخالنى
خبر ويردى . عقللرم متخير اولوب سرگردان اولدم . آه فلك ، آه !
بريائندن يقار ، بريائندنه يقار . نه در يارب ، سنكده ياپديغك
ديمگه مجبور اولدم . تعزیه ايتمهكده بورچمدر . سز صاغ اولكز ، امان
برادر ! هيچ توفقى ايتمهرك وفرصت فاجر ميه رق او كوچك او كسرلره
پدر اولكز ، مولا معينكز اولسون و بر آن اولده كند يگزي طوپلايوب
تا هل ايتمهك چاليشكز . برادر هب او كسر و بيوايه اولمايه لم . هيچ
اولمازسه سزى بر كونا يوله قويالم . اكر قسمت آچيلورسه هيچ توفقسز
اولمه نك چاره سينه باقمه كزي توصيه ايدرم . كند يگزه بيوك قوت او اور .
فلك بويله برنا انصافدر كه حيا نه در بيلمز ، مرحمت نه در بيلمز ،
يا لكز يقار يقار ، آه واهه باقمه رق ويران ايدر ، عقلاي خبران ايلر .
هر نه ايسه برادر صبر و تحملى و ايتاملره تجملى الدين براقمه ،
مولا صبر جميل احسان ايلاسون ، باشكز صاغ اولسون .
پدر كز اچچون نه قدر مكر اولساقده :

بالامس كان غريبافى ديار هم * واليوم صار غريب اللحد والسكن
ديمكن باشقه سوز بوله مجورم . مولا غريف رحمت ايلاسون ، سز صاغ
اولكز ، وار اولكر .

بنده شرمنده رشيد .

باقى مودت واخوت ۱۹ اييون ، ۹۰۲ نجى سنه .

قریمده یالطه بلدهسندہ اعتبارلی سوداگرلردن
قورہ محمد افندیمن آلمش مکتوب :

۱۹

سعادتلو برادریم فاتح افندی حضرتلری !

مقنضای تقدیرجناب خداوند قدیردن ناشی اوله رف پدرافندیمنک

مرغ روحی حدایق جنانه پراوز خبرهزن اثری مسوعمز اولدی .

خدا بیلور ! اوله ملنپرست برفاضلک عیبوبتنه نه درجه مکررومتأثر

اولدی . نه چاره که تقدیر خدای لم یزله رضا وتسلیهمن باشق، چاره

اولمادیغندن همان می لایموت ، مرحوم عنوده پسترخاک رحمت

اولرفچه سزله عمرطویل وصبرجمیل عنایت واحسان بیورسون !

مات ایچون سزک کیمی بر غیرالخالق ترک ایوب کیمدنک نصکره

مرحوم پدربارک مبارک کوزاری دنبايه قالهمرق وکندوسنی بختیار

صایهرف عزم دار بقا بیورمشدر ظن ایدرم . اولاکه جنابمق سزه

نصیب اینمش اولدیغی نورمعارفدن سائر اخوانزه ده نصیب بیورسون !

باقی سعیکز مشکور اولسون برادر افندی !

الداعی مخلصکز قورہ محمد . یالطه . ۱۹ اییون ۱۹۰۳ سنه .

قراننده امام ومدرسین کرامدن فاضل داملا عالجهان

البارودی حضرتلری طرفندن آلمش مکتوب :

۲۰

بسم الله الرحمن الرحيم

صبر وثبات یکینی برادریم فاتح افندی ! احسن الله عزاه واکمل جزاه .

بر دوست و همرازم فقدا نندن مشعر نامه حزن اثر يکز ايريشوب
بعد صلوة الجمعة کافهء طلبه ايله غنم قرآن ايدوب اول فقيهمز روحينه
بخش ايدلدى . الله عز وجل قلبنك اولان ملت غمی وامت دردی حرمتينه
رحمت اينکای ايدى . وسز برادرمه وساثر اخلافنه صبر جميل وهسن
معاش روزى ايتسون . والسلام عليكم .

شريك غمگز عالمجان . ۲۴ ايبون .

امام و آخوند حسن الله افنديدن آلمش مکتوب :

۲۱

موت العلماء ثلثة

هره تلو محمد فاتح افنديه - بزرگه بوغروسلان اوبازى ايسكى بىرمکه
امام و آخوند حسن الله بهاء الدين اوغلندن .
بوغروسلان شهرنده امام محمد عارف افنديه بيارلمش نامه گزه
يولقوب اتکاگز - علمان آخوند مضرتلرينك دار بقايه رحمت ابلادکنى
ايشتنك . رحمة الله عليه .

بوسوگيلو دوستمزينك وفاتنه غايت فايغردق ، بونك کبی بيوک علمالرمزينك
عمرى قصقه بولماق بزاره کوينج اوستينه کوينج بولدى . سزلرنك يتيم قالد قگز
شوبله طورسون ، بزنك مطالعه مزجه جمله علمالرمز يتيم قالدی ديه
حکم ايدمز . آنک ايچون بو هره تلو ذاتمز شوندايون کمنسه لردن ايدى .
بيک مریتلى وطوغرى سوزلى ، هيچ بر رياسز و هيچ کي مدن
اورکمايوب قورقه . ايوب طوغرى وحق سوزنى آغزندن جوهر و اينجو

کبی ساچان ذات لردن ایدی . شوشی اوز زمانده بونک نظیرینی
هیچ کوردم .

اسلام دینی ایچون واسلام قرداشلرمز ایچون وهم اسلام قرداشلرمز نك
فقیرلکرینه وقصوری اورنلرینه بونک کبی قایغوران ذاتی نه علمادن
ونده امام واستادلردن هیچ کوردم وایشتمدم .

بوندن اورنبورغ شهرینه کیتدیکی صوگنک بعد مسافه مانع اولدقن
کوریشه آلامدم ، بونسی بزلردن صور قصور . سزلرنی آنک وارث
حقیق بوس بلوب سزدن استعفا واعتذار قیلهمز . انشا الله زیارتینه
واره جممز . جمعه کیچه اییون آلتی سنده وفات اولوب جمعه کون گور
ایاسی اولهرف شهادت ثوابنه واصل اولمش ایکن . بو کمنه گه خیر
دعا ایلمگه عمرمزنک آخرینه قدر بورچلی مز .

بوغروصلان اویازی ایسکی یرمک قریه سنده آخوند و مدرس حسن الله
بهاء الدین اوغلی . ۲۴ نجی اییوند ، ۱۹۰۲ نجی سنه .

بوکلیه اویزدی یاکی کشیر قریه سنده امام حسن افندی
احمد صفا اوغلندن آلمیش مکتوب :

۲۲

منک العون یا کریم

اعز اکرم قره عینم فاتح افندی گه .

۶ نجی اییونده جناب حق تعالی نك اعزمز غلمان حضرت حقنده
« ارجعی الی ربک راضیه مرضیه » خبرینی آلوب منور بیضا کون لیل
مظلم دن قارانغو ومغموم اولدی .

قبلرمز پراکنده و مشوش ، عقلمز خیران و سرگردان اولدی .
الله تعالی بلا حساب و لا مناقشه مکانون جنت ایلاسون ، و عالی درجه لر
ویرسون .

دار دنیاده بزنگ ایچون و جمله ملت اسلام ایچون جمله ذاتی
درس عبرت اییدی . نطق لری حق و واقع اییدی . حاصه بزنگ ایچون
جمله وجودی بر جبل الذهب کی بیختیارلق اییدی . صد هزار لسان
ایله مدح قیاسام جمله محسناتندن برسون تمام قبله آلام . اللهم آخرت
کوننده شفاعت لرینی نصیب ایلسکای اییدی .

وفات خبرون او قوغاچ مغوم اولدم . اتکام وانکام وفاتنه بو قدر
مغوم اولدغانمن . صداقتم تام ایکن . فقط مقدارون بر الله بیلور .
نیچه مقرأ کلام شریف او قوب و هول نمازی او قوب پا کلرینی .
بخش قیلدم هم قیلام .

زنگ
« موت مقاجه راحة المسلم » حدیث شریفی او قوب کت
تسلی ویرسه ده شاشدم نه چاره !
بزه - غلمان

ثم السلام . ۲۵ نجی اییون ۱۹۰۲ سنه
بو گولمه او یاری باکی کشیرده بیچاره دلا حسن احمد صفا

ی سوز لری
درمز آره سنه
باشلر آغروب
نهادنه اییدی .

منزله او یزدی شقمای قریه سی معتبر لرنند
افندی بن محمد علی دن آلمیش

محلده

۲۳

ی و علم یولینه

هو الله الباری . م انکار ایتماسه کرب .

سعادت لرمز بولغرجی محمد فاتح محموم د بولنوب اهل اولاد واقرباسنه

مولای منعال صبر جمیل احسان بیورسون دیه دعاده مز . حق تعالی بو
کیمی داتلری زیاده ایلاسون . آمین . باقی دعا .
بوغورصلانده امام محمد عارف حسن الدین اوغلی ره مانقولی .
۲۸ نجی اییون ۱۹۰۲ سنه .

سامارا ولایتی بوگولمه اویرزدی مینلیبای اولنده امام
محمد حنیف افندی دن آلفمش مکتوب :

۲۶

الموت تحفة المؤمن

سعادتلو فاتح افندی یه و جمله اقربالرکزه کوب سلام کوندردک .
اتکاگز غلمان آخوند حضرتلرینک وفاتنی ایشتیبوب بک مکدر و خفالی
اولدی . مرهمذک بو مینلیبای اولنده اوتوز سنه امام اولوب جمله
اهلی وغیر اسلام قرداشلرمنک فائده سنه ایسن غیرت واجنه ایدیتک
نهایتی بوقدر .

بو یله بر ذاتک وفاتندن جمله معرفت و بیلوک ایالری خفادار
اولدیلر . الله تعالی سزله صبر جمیل ویرسون .

بوگولمه اویرزدی مینلیبای قریه سنه امام محمد حنیف عبد العلیم اوغلی .
۴ نجی اییول . ۱۹۰۲ نجی سنه

(مرحوم اتکامز غلمان بن ابراهيم اوشبو مينليبياي اولنده امامت ايندهش
ومحمد حنيفي افنديک، پدرمرك ۱۸۹۹ نجی سنهده اورنيورغه هجرتندن
صوڪ، آنك اورنينه امام اولمش ذاتدر.)

حاجطرخان بلده سنده آخوند الحاج عبدالمختار افندی
صالحوق طرفندن آلمش مکتوب:

۲۸

فضيلتلو ملا محمد فاتح افندی يه بعد السلام والدعاء پرر عزيزكز
موموم آخوند داملا غلمان كريموف افنديك وفاتى بزلرى بيك كوب
خفاده قيلول مغموم ومخزون ايلدى . انا لله وانا اليه راجعون ديهرك
حقنده دعالموز اولندی .

نه ياپه لم ! تقدير الله در . تقديرگه چاره يوقدر .

معلوم شريفكز دركه :

« كل ابن انثى وان طالت سلامته * يوما على آله هباء ممول . »
چناكزه بومكتوبى تعزیه يازه من . باشكز صاغ اولسون . مرحوم
پك بخشى وملت كه فائلكلى كومه ايدى هم بزم پك سوكلو احبابمزدن
ايدى . الله تعالى نك رحمتنه غرق اولسون . يرى جنت اولسون .
امين ! بحرمة سيد العالمين وبحرمة طه ويسن .

احقر العباد آخوند الحاج عبدالمختار صالحوق حاجى ترخانى .

والسلام . ۲ نجى ابيول . ۱۹۰۲ نجى سنه .

اورنبورغ اویز دنده آوچتان قریه سنده امام و آخوند
شیخ الاسلام افندی عبداللین طرفدن آلمش مکتوب:

۲۸

فضیلتلو محمد فاتح الکریمی افندم حضرتلری!

پدرکز حضرتلری بوفانی دنیا بی براقمش دیو سموعه زدر . جناب
حقنک رحمتنده اولسون . خدا حضرتلری سزاره صبر جمیل احسان
بیورسون . مرحوم پک آچیف سوزلی . ملایم یوزلی وهر کسه منور
اولان شمس کبی صحبتی اثرلی و صاحب پروردات ایدی .
وفاتنی ایشیدوب بو طرفده اتکای و بارچه ملتپرورلر من ایله روح
پاکلرینه دعالمز ایدوب یأس توتدی .

ملنک ترقی و معرفته کیرمسی خصوصتده وعظ و نصیحت ایله بای
اولسون . فقیر اولسون هر کسه برابر معامله و مکالمه ایدر ایدی .
تبغ الاسلام الاوچتانی . ۳ نجی اییول ۱۹۰۲ سنه .

بلبھی اویزدی چاقماق قریه سنده امام و مدرس ملا
محمد کشاف بن ملا احمد ولی افندی دن آلمش مکتوب:

۲۹

یا ودود

اعز و اکرم و نورعین محترم من فاتح افندیگه مع توابعه و متبوعه
ادعیه بی غایه و تسلیمات نامتناهییه من ایریشه .

طرف فقیرانه لر بینه تعالی صاغ وسالم عمر کچنده مز .
بعده مسموعمه بناء ملا غلمان آبظی وفات ایتمش ایکن . دوغری
اولورسه ، بزلره وملته نه زور حسرت ومصیبتدر . ملتپرور ومعارفپرور
بر مسلم اولدیغندن وآنک شول ضرورت وحاجت وقتنده فوتندن
غایه الغایات تأسفی وکدرده مز .

الله تعالی عفو ومغفرت ایدوب مقر مستقرلرین جنت الاوی
وجنت الفردوس ایلیه . آمین . بجاه النبی الکریم .

الله تعالی جنابلرکزه رواج وترقی ویروب آبرویکزی آرتدسون!

پر تقصیر امام محمد کشانی بن ملا احمد ولی .

۴ ایدول . ۱۹۰۲ سنه .

کنه شول چاقماق قریه سنده معلم وملا محمد کشافی
افندیکنک بر اداری شاکر افندیکنک آلمش مکتوب :

۳۰

نجابتلو افندیکنک!

پدر محترم لریکنک ارتحال داربقا ایندیکی وآنندن طولایی جناب
فاضلانهلرینک مستغرق حزن والم اولدیغی خبری بنی زیاده سیله
منأثر ومتأسفی ایندی .

نه چاره ! هرکیم ایچون بررملت محقق ایکن آنندن کیمسه نیک
قورتمه سی امکان درجه سنده دگلدر . قالانلری بیوک حزن وکدر
ایچده براقیر اما صبر جمیله مکافات جناب حق طرفندن اجر جزیل
ایدیکی نزد عالیارنده معلوم اولدیغندن کوکله آرزوق تسلی ویریبورم .

قصور انمی عفو بیوروب شو-و تعزیه می قبول ایتمه لری جناب
فاضلانہ لرندن رجا ونیاز مدر .

بندہ لری شاکر .

چاقماق . ۴ ایبول . ۱۹۰۲ نجی سنہ .

سامارا بلده سنده امام و آخوند ملا شهاب الدین افندی
مینوشق دن آنمیش مکتوب :

۳۱

ملا فاتح ! جنابگذر استدعام بعد قده دعا وسلامه در .
حمد اولسون آن تحریرده سلامتلمز . سزاهابلره زده صاغ وسلامت
اولغای ایدیگز .

پدر عزیزگز حقده تأسفلی مکتوبگذرنی وقتنده آلوب استراحت
رومی ایچون خیر دعالر قیلنغان ایدی . آن فیاض المطلق قبول
بیورسونده روحنی شاد ایلاسون .

مرحوم ، احبابلمز جمله سندن برنجی کرکلی وکوزل آدم ایدی .
اللهم اجر فی مصیبتی واخلف لی خیرا منه .

سمارده امام شهاب الدین ولد ملا حسن الدین مینوشقی .

۶ نجی ایبول . ۱۹۰۲ نجی یلده .

خو قند ده مير خليل محمد وم مير سعد الله يفتن آلمش مکتوب:

۳۲

هو الباری

بجناب محمد فاتح غلمان اوغلی کوریهوف حضرتلرینه دعای
سلاملریمز بعدنده یازوب معلوم قبله مز کیم ۱۲ نجی اییونده یازگان
« ترجهان » گزیننه سینده غلمان افندی قبله کاهکنزک وفات ایتمه شلری
آکلا شیلوب کوب خفالنوب دعالر ایلادیک . رحمة الله علیه .

الداعی میرخلیل محمدوم میرسعد الله یفی . خو قند .

۶ نجی اییول ۱۹۰۲ نجی سنه .

بو کولیه او یزدی الیمت اولنده اعتبارلی سودا کولردن
حاجی اسحاق افندی الیاسف طرفندن آلمش مکتوب :

۳۳

بسم الله خیر الاسماء

فضیلتلو محمد فاتح افندیکه هم محمد عارف ومحمد کامل افندی یاره
دعای سلام ادقوب خیر فاتحه لر کزنی امید مزدر .

اتکا کز حضرتلری دارفندان داربقایه رحمت ایلمش ایکن . الله
تعالی رحمننه غریق قیلغای ایدی . هر قایومزک بار اچاق یرمزدر .
الله تعالی سزگه ده صبر جمیل بیروب خیرلی طبع عمر نصب اینکای ایدی .
والسلام .

الداعی فقیر اسحاق الیاس اوغلی . ۱۹۰۲ نجی سنه . ۸ نجی اییول .

داغستانلی محمد میرزا مورایف افندی طرفندن آلمش
مکتوب :

۳۴

الی الحضرة المحترم فاتح کریه ووف

وبعد فلما تناهى الى الخبر باننقال ابیکم المرحوم من هذه الدار
الدنیة الفانیة الى الدار الابدیة الباقیة شارکتکم فیما عراکم من هذه
النائبه و فیما نابکم من حوادث الدهر الداهیه لکن الواجب علینا
الصبر والرضاء لحکمہ وقضائه لانه مقدر الله فکل مامم واقع وما قدر
کائن فغفر الله لمیتکم والهم الصبر علی ما نابکم بحق سورة الفاتحه الخ.
هذا والسلام.

من اسیر و دکم الداغستانی محمد میرزا مورایف ووف.

مرر فی ۸ من اییول سنه ۱۹۰۲ . من بیجه سرای.

آلماتاده اعتبارلی سودا گرلردن احمد کریم افندی
زین الین طرفندن آلمش مکتوب :

۳۵

سعادتلو افندی جنابلری !

دعای خیرلرگزنی اوتنوب چوق سلاملر مزی ارسال بعدنده آن تحوریرده
کمینهلری صاغ وسلامتلر جمله سندن بله سزلر.

نومر ۲۳ نجی ترجهانده پدر عزیزگزنگ بو اوارفانیدن

كوچكانلاريني فهملب زياده سيله مكدرا اولساقده نه چاره ! تقدير
الهي شونداي اولسه خدا نك رحمتنده اولسونلرده سزگه واتباعكزگه
خدا كوركام صبر و بىرسون !

مرحوم نك پدرانده نصيحت ايدوب بىزگه يازغان بر خطى هيچ
وقت ياددن چقاچق توكلار . خدا نك رحمتنده اولسونلرده جناب حق
ينه بوييله آتالره زى زياده ايلاسون ! آمين !

الداعى والراجى كه مېنه كز احمد كريم زين اللين .
آلماتا . ۱۹۰۲ نجى سنه ۱۰ نجى ايبول .

لايش اويزدنده ياناصال قريه سنده امام عطا الله افندى
بيكچنتايفدن آلمش مکتوب :

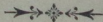
۳۶

يا هو

برادر عزيزتر و دوست صادقتر محمد فاتح افنديه سلام .
انا لله وانا اليه راجعون . افندم باشقه سوزدن عاجزمن . يتيم قالدى .
هر امرده مشورتچىم ايدى . حق تعالى سزله خيرلى عمر و بىرگاي
ايدى ، و همكزى آرتدرغاي ايدى .
جناب حق مرحومگه مسن خاتمه و بىروب رحمتنه غريف ايلاسون ! آمين !

يازوجى فقير عطا الله

۱۹۰۲ نجى سنه ۱۱ نجى ايبول .

مانثور يه ده خار بيمين بيلده سنده شاكر افندى محمدوف دن
آلمش مکتوب:

۳۷

برادر عزيزم فاتح افندى!

همبىلى و ملنچرور عزيز پدرگزنك وفات اولديغنى يازغان
مکتوبگزننى بلاغورؤيشنسق دن قايتوب خار بيمين گه كيلگياج آلوب اوقچاق
كوز آلدم قارانغى لآنوب قايفو وحسرتدن نى اشگره بيلمادم .
(رحمة الله عليه رحمة واسعة)

جناب حق قالغانارغه صبر جميل بىرسون! آه بو مرهمتسز فاني
دنبا! مرحوم عزيز پدرگز جهلمز ايچونك آنا ايدى . آذك سوبلاگان
سوزلرى و آذك آلتوندىن قيه تلى نصيحتلرى هېچ وقت خاطرمدن چقميدىر .
جناب حقك رحمتنده اولسون .

شاكر محمدوف خار بيمين . ۹ نجي آوغوست . ۱۹۰۲ سنه

بوگولمه اويزدى المت قريه سنده امام غياث افندى
الخواجه خوانى طرفندن آلمش مکتوب:

۳۸

فضيلتلو برادرمن ملا فاتح افندى يه چوق اشتياقله سلام بعدنده
فاتحهگزن مرچودر .

آخوند حضرت رحمة الله عليه ني جناب هني طوغرى جنت اعلايه
كوندرسون . استرامت روهى ايچون هول نمازى اوقوب خير
دعالر ايتدك . قالغان لرغه خدا صبر جهيل پيوسون . والسلام .

المستندى غياث الحواجه خانى . الممت .

۱۹۰۲ سنه ۱۴ نجى آوغوست .

محمد عياض افندى الاسحاقى طرفندن آلمش مکتوب :

۳۹

هر منلو فانج افندى !

پدرگزك وفاتنى اوفاده ايشيدوب پك همزون اولدم . پك بيوك
مستندر برادرم . لکن نه ياپملى ! قاچان بولاسى معلوم اولماسه ده
بولووى محقق بر قضا اولديغى ايچون نه قدر آغير اولسه ده صبر
ايدوب اوز اوزگرنى يواندر وگرنى اوتنه من .

هر وقت بولوتنك آخري آچيق كون اولديغى كىي ، هر
مستنكده صولكى سعادتر . انشاء الله . جناب هني اوزگركه سلامتلك
وبو فايغورنى اونوندر ران راحتلر وپرسون . كونلر وقتلر كچر ،
انشاء الله سزنگده فايغو وحسرتلرگن بتار .

سزنى حقيقى سويوجى وچن قزغانوجى محمد عياض الاسحاقى .

شونغاق كول . ۲۶ نجى ابيون ۱۹۰۲ سنه .

احمد افندی الاسحاقی طرفندن آلمش مکتوب :

۴۰

افندم ! کچنده ترجمانده ملتیزک بابالارندن معنوی پدرومک وفاتی
خبر ویرلش ایدی . ملتیزک بوکی بابالره اک زیاده محتاج بر وقتنده
فلکک بوموسمسن ستملریده چکیلر درلردن دکلر . مرحوم مشار الیه
حقنده صوک درجه محبتم وار ایدی . اورنبورغده ایکن مطبعه کز
اوکنده بشوش برچهره ایله بنده کزه اللرینی اوز اتدقاری دائما کوزمک
اوکنده در . اوکی بر بابانک فیض دن استفاده یه فلکک مساعده سی
اولم یغندن الی الابد تاعسم باقیدر . سزک کی برخیر الحلفی ملتیزه
هدیه یه موفق اولدقلردن مرحومک عالم آخرته مستربحانه انتقال
ایتدکلرنده شبهه یوقدر . رحمة الله علیه رحمة واسعة .
احمد الاسحاقی . القاهره . ۱۵ مارس افرنجی ۱۹۰۳ سنه .

چیستوپول بلده سنده مرحوم شیخ محمدذاکر حضرت
مخدومی ابراهیم افندی طرفندن آلمش مکتوب :

۴۱

برادر عزیزم فاتح افندی !

پدرکز حضرتلرینک انتقالنی ایشیبوب غایت محزون و متأسفی اولدم .
ملت بیوک بر خادم ضائع ایتدی . آیانج ! مالبوکسه ملتیز آدملره
غایت محتاجدر . بختسز ملتیی دیهلم ! غلمان افندی شیمه یلک بالکز
« غلمان ملا » اولسهده بر آزدن ملت آنک نصل آدم اولدیغنی طانوره ،
آنک نامنی قلبنده حفظ ایدر .

ابراهیم شوکت . ۸ مارت . ۱۹۰۳ سنه .

روسیه ده معلوم ادیبه لرزدن عصمتلو حنیفه خانم بنت
عصمة الله جنابلری طرفندن مرحوم پدرمن حقننده یازلمش
منظومه نك دخی بعض بر یرلرینی بورایه درج ایله
بورساله یی تمام اییدیورم .

بسم الله الرحمن الرحيم

- بونده یازام بر نیچه ایاتی بن * ذکر ایدوب عبرت اولان حالاتی بن
دخی ایده م بو جهانك حالنی * ذکر ایدوب غلمان کریمی مالنی
قهر ایدوب بودنیانك مکر و آلتی * بو جهانده کندوسن قیلدی بنام
بو جهانه گل یکنی فکر ایدوب * ذمه سینه لازم اولانی بیلوب
ملتنسه همتنی بندل ایدوب * برکونی اجل صوناردیو بن طولو جام
مصاحت لن سعی ایدوب کورنیلدی * وادی بیهوده یی باغ ایلدی .
همتنی کویا بر طاغ ایلدی * دیمدی «یوقدر مجال» «بوله اس تمام»
کویا کم بر رمز قیلدی اول عزیز * عقلی اولانار بیلوب قبلسون تمییز
برکونی اولوم قیلجق ریزه ریز * عبرتی فالانلره ایلای ایهام
دوزوبن باغچنی بنیاد ایلدی * اچینه بر قصر نهاد ایلدی
کورنیچك اول فکر استاذ ایلدی * بیلمدی اولم آکا صالح مشردام
باغ تمام اولوب آغاچلر غرس ایدوب * ذوق ایدر اهل و عیالیله کلوب
کویا کلمشری آکا الهام اولوب * دیر ایلی اولسهم اوله بونده مقام
یاندیغی یری مرقن کوسنروب * دیو آلورم احاطه ایلبوب
اولیچك بونده قوبلورز کلوب * کوسنردی بو اوله دیو مقام
آخری برکون کلوبن ذوق ایچون * آلوبن اهل و عیالن بارچه بن
یوقاری چقبوب تماشاده ایکن * کورنچك اول یرده بولدی خردوخام

آلوبن آبدست مهبا اولوبن * اوقیم اوپله جماعت کلوبن
 کوچک اوغلن قوچاغنه آلوبن * رعديله برق چاقیلوب قیلدی بنام
 خادمه به برق اصابت ایدوبن * بوگا تیکمشدر اثری يتوبن
 اول ساعتک هوشسز اولدی دوشوبن * بوگا تیکمشدر اثری يتوبن
 اهل اولادی بیله هوشسز اولوب * دوندیله اولرینه مغموم اولوب
 اولادی تکرار کلوبن دیوشروب * سودیکی یریده اول طوتدی مقام
 اول صحرائی معمه-ور ایلدی * اهل بیتن آنده مسرور ایلدی
 اول کون اهلی ایله باغه کلمسه دی * آنک واروبن تسلیم روح ایتمسه دی
 آنک برقد ایلمک ممکن اولماس ایری * محکمه دن یوقدر بوگا سهل نظام
 حق تعالی حاجتن قیلدی روا * رعدي و برق ایله حکم قیلدی آکا
 ایستدیکی یریده یاتسون دیو * رعدي و برق ایله اجل و یردی تمام

۲

نیچه یازسه مک سوز ایرماس غنامه * یتشماس یازمه عالمده خامه
 جهانده هر کشیه بویله در حال * اجل کلمه کار ایتماس مکر ایله آل
 اجلک شفقت اولماس یاش دیلمک هم * دیو بار یولسکه طوقنامل گل هیچ
 دیماس اولادی یاشدر یغلا شورلر * آتامز بوق دیوزار اینگره شورلر
 اکر چه بو عزیز کیمدی جهاندن * اوزینی ایلدی ظاهر نهاندن
 بونک حالن کوروب عبرت آلوکلر * علمک تحصیلچون دوروشوکلر
 که بن ناقصه نظم ایندم بو ابیات * اوله برتد کره دیب بین اخوات
 سوزمه کر چه طولوغ سهو و نقصان * دعا قیلغای اوقوبن آنی اخوان
 خصوصاً اول عزیز آخوند کریمی * ایده رحمت آکا رب کریمی
 بونی یازمه باعث نهدر بلسکار * زیارت قیلمش ایدم ایشیدکلر
 باروبن باغچه سن ایدوب تماشا * دخی ایولرینه کردم دل آرا
 آنک عقبایه کوچدیکی یرنده * کوزمدن یاش آقوب او طوردم آنک

اوپوروب تسويدايتدم نيچه ابيات * تمام ايدم طار اولدى اوقات
واروبن اهلنه قيلم مكاييت * يازه آلامدم ديو قيلم شكاييت
ديدى گر يازه جف ابياتك اولسه * يازوب كوندر كوره لم هر نه بولسه
ديبيك اول كوزى باشلى مزينه * خلالق قيلمادم آنك سوزينه
ديدم بندن اثر اولسون جهانه * دعا استاب آنى قيلم بهسانه
آنك حالن اوزم كى بيلوبن * بنم كى غريبه در ديوين
آگا اخلاصى ايداي ديب اثبات * اوپوروب نعر يرايتدم اوشجوا بيات
سبب ايله ايدر اخوان دعايى * ايدر لر برگه ياد بو بى نواى
بونك كى عزيز لر تاريخنده * بو ناظمه دى ياد اولنه آنده
حنيفه ديو بنت عصمة الله * ديهنك فاتحه سن مسن ايدى الله
ايدى تاريخ منك طوقز بوزده بيكرى * ربيع الاول آيى اون اوچنچى
دى مىلاديه منك طوقز بوز ايكي * ايدى ايبونك آلتنجى كوني
بوكون اولدى عزيزنك ارتحالى * اجل كلديسه هيچ ويرماس مجالى
بونى يازديغي كوننك نارنجى * ايدى منك صوكيمك طوقز بوز ايكي
ايدى آغوست بيكرى طوقزده * تمام ايتدم آنى وقت ظهرده
ئنا وحمدى ولا يناسمه * صلاة آلى ايله خير الاناسمه
تمام ايتدم يازوب بو نچه ابيات * آگا « حريقه العبرت » ديدم آد

مشار اليها حنيفه خانم افندى حضرتلرى پدير منك ارتحالى
بعدنده باغچه مزه وارديغى وقت مرحومك مزارينه باقرق
متأثرا زيرده مذكور بر قاچ ابياتى يازيوير مشدر :

اشبو مرقدى كورك بر باغ ابرور * سيرايدك اطرافنى هر هاننى باغ ابرور
اشبو مرقد صاحبي قيلمى بنا * بو جهان بناسنه ويردى فنا .

زعم ایدوب اولادینه باغ ایلدی * بیلمادی آنلر ایچون داغ ایلدی
جمع اولوب باغه گلور لر شادکام * بیلمادی اجل آکا قورمشیدی دام
روزکار اسوب چیقوبین رعد و برق * خادمه تیکدی یاشن ایتدی خرف
یوقاری تماشاده ایکن اول امام * یعنی مرقد صامبی اول نیک نام
آکا تائیر کهربائی ایریشوب * کوچدی عقبایه آکا وعد یتوب
کندوسی صحرائی باغ ایتمشیدی * اشبو یرده یاتورم دیمشیدی .
بویری سودیک ایچون رب الانام * جاننی باغده آلوبن ویردی گام .
اولادی نههیز و تکفین ایتدی لر * اشبو یری آکا مرقد ایتدی لر .
اول کریم بن الکریم انسابتی * بو یله کوردم مکتوبینی ویادینی
اصل و فرعی یازوبن اول همام * تاریخ محصولنی یازمش تهام
بر بهانه ایله بستان ایلمش * لیک عقبا ایچون اوطان ایلمش
زائر اولوبن دعا ایڈک آکا * دیک: «عقوقیل مرعمت ربم آکا»
کندوسی یاپدیغی مرقدن آنک * قیل معطر هم منور سن آنک
تاریخ هجری منک اوچبوز بکرمی ایدی * ربیع الاول اون اوچنجی کونی
کیتدی فانی یورطیدن عقبایه اول * هم امانتن ویروب مولایه اول
ناظمه حنیفه یه و بارچه مؤمنه یه * حسن خاتمه نصیب ایت هر کیمه
الله غه حمد و ثنا قیلدم تهام * مصطفی اولان عبادینه سلام .

صوک

